cap. cum constitutionem, §. *final. cap. ut circa* 4. §. *quamvis*, *c. ab eo* 31. *hoc tit. in* 6. *cap. cum dilecti, de consuetudine*, *c. licet, de officio Legati*, *c. cum jam dudum, de prebendis*, *c. quæ fronte, de appellat. c. ad probandum, de re judic.* Illustrant ultra congestos a Barbosa *hic*, Petrus Gregorius *de elect.* c. 19. Antonius Chucus *lib.* 4. *instit. tit.* 5. Julius Lavorus *de elect.* c. 15. Tamburinus *de jure Abbatum disput.* 6. Rousselius *lib.* 2. *histor. Pontif. cap.* 2. *per totum*, Hallier. *de hierarchia*, *fol.* 728. Garcia *to.* 2. *polit. regul. fol.* 127. Diana *part.* 12. *tract.* 1. *resolut.* 58. Barbosa *de potestate Episcopi*, 1. *part. tit.* 1. *c.* 4. & *voto* 35. & 36. Dartis *de beneficiis, sect.* 6. *c.* 1. Tondutus *t.* 3. *var.* c. 125.

Sed hæc assertio difficilis redditur sequenti consideratione; nam cum electio unanimiter; & canonice est celebrata, confirmatio nihil operatur: ergo superflue in nostro textu desideratur. Probatur antecedens: nam confirmatio in forma communi facta, non plus juris tribuit actui præter id quod jam habet, *cap.* 1. cum vulgatis, *de confirmat. utili*: ergo confirmatio, de qua in nostro textu, nihil operatur. Accedit, nam plerumque electio ipsa continet in se confirmationem. Glossa *in c.* 1. *verbo Provisionem*, & *in c. ut circa, verbo Electione, de elect. lib.* 6. Nicolaus Milis *verbo Electio*, *q.* 1. Compostellanus *in c. inter canonicos, hoc tit.* igitur indistincte verum non est, in omni electione confirmationem desiderari. Deinde contra eam partem assertionis, ubi docetur electi inquisitionem faciendam esse in loco, ubi conversatus est, obstat; nam talis inquisitio ad confirmandam electionem debet fieri, ubi electio celebrata est, *c. scriptum*, §. *finali*, *de elect. cap. finali*, *eod. tit. l.* 6. ergo non recte hic asserimus, inquisitionem ad confirmationem faciendam esse, ubi conversatus est.

Adhuc tamen præsens assertio defendenda est, videlicet electionem factam canonice, esse confirmandam a superiore ipsorum eligentium: ad cujus expositionem sciendum est, electionem canonice celebratam, & in scripturam redactam, & ab ipso electo acceptatam (ejus enim consensus petit debet ante omnia, *c. cupientes, in principio*, §. *ceterum, hoc tit. lib.* 6.) confirmari debere ab iis, quibus competit potestas confirmandi; & olim plerumque fiebat in Conciliis ad id peculiariter congregatis, ut fuse probat Petrus Marcha *lib.* 6. *concordiæ*, *c.* 3. Postea ea disciplina viguit, ut si electio esset Episcopi, a Metropolitano, *c. cum dilecti* 64. *de elect.* si Metropolitani, a Patriarcha, *c. quia*, 63. *dist.* si Patriarchæ, a Pontifice fieret, *c. scriptum, hoc tit.* late cum temporum varietate & distinctione illustrat Rousselius *dicto lib.* 2. *c.* 2. *per totum*, nisi talis confimatio peculiariter Summo Pontifici reservata fuerit, *cap. nihil est* 44. *hoc tit.* confirmatio Archiepiscopi Capuani, *c. cum nobis, hoc tit.* Rhemensis Synodus *apud Sanctum Medardum in causa Hincmari*: sicut etiam confirmatio Imperatoris, *c. venerabilem*, 34. *hoc tit.* Pontifex autem Romanus cum superiorem non agnoscat, non habet a quo confirmetur, *c.* 1. 23. *dist.* Si electio sit ad beneficia inferiora, confirmat Episcopus diœcesanus, ad quem institutio, & destitutio spectat, *c. nullus* 16. *q.* 7. & defuncto Episcopo, Capitulum, Sede vacante, *c. olim* 14. *de majorit. & obed. cap.* 1. *ne se vacante*, *in* 6. Circa Abbatum electiones discrimen est constituendum inter exemptos immediate subjectos R. Pontifici, & non exemptos; exempti confirmantur a R. Pontifice, vel ejus Legato, *c. si Abbatem, hoc tit. in* 6. Tamburinus & Garcia *ubi supra*: non exempti ab Episcopo diœcesano, *c.* 1. *de supplend. neglig.* Recte in hac parte reprehendit Duarenum *lib.* 5. *de sacris Eccles. c.* 1. I. Dartis *de beneficiis sect.* 6. *c.* 1. eo quod existimaverit olim consecrationem non fuisse distinctam a confirmatione.

Confirmatio petenda est ab ipso electo, vel ejus electoribus, per se, vel per procuratorem: & si amicus electi petierit confirmationem, dum intra tempus a jure præscriptum electus ratam habuerit, confirmatio utilis est. Barbosa *dicto c.* 4. *n.* 4. Peti autem debet confirmatio intra tres menses, alioquin a jure per electionem quæsito cadit electus, nec opus est sententia, sed vacat Sedes, & secundæ electioni locus fit, *c. quoniam*: 75. *dist. c. quoniam*, 100. *dist.* ubi Joann. Dartis, *c. si Episcopus de supplenda neglig.* Nisi legitimum adsit impedimentum eam non petendi, *c. quam sit, hoc tit.* In Cathedralibus vero, & Regularibus Ecclesiis, quæ a Sede Apost. confirmationem petunt, tempus hoc laxatum est a Nicolao Pontifice *in cap. cupientes, hoc tit. in* 6. ex rationibus, quas considerat Petrus Gregorius *d. c.* 19. *n.* 9. Petita autem confirmatione a legitimo superiore, ipse, si non adest impedimentum, eam denegare non potest; est enim necessaria, & per eam non beneficium, sed debitum impendit. *c. finali, de elect. in* 6. Julius Lavorus *dicto c.* 25. Debet tamen superior non temere electionem confirmare, sed prius electum dignum judicare, vel per viam judicii cum causæ cognitione sententia prolata, aut extrajudicialiter. Jul. Lavor. *d. c.* 25. *nu.* 49. Debet etiam prius inquirere de forma electionis, an sit canonice celebrata; de persona etiam electi, an sit idonea; & si sint contradictores, qui aliqua opponant, debet peremptorium terminum præscribere illis, intra quem opposita probent; & si nemo elapso termino probaverit opposita, debet ex officio diligenter inquirere personam electi, ejusque mores, scientiam, ac vitam, *c. cum nobis*, *c. nihil est* 44. *hoc tit.* Julius Lavorus *ubi supra*, *num.* 57. & si dignum inveniat, confirmare; si vero indignum, rejicere, *d. c. cum nobis*; alias ipse confirmator graviter punitur, *c. cum inter hoc tit. c. provida* 44. *eod. tit. lib.* 6. *c. qua fronte, de appellat.*

Nec hæc confirmatio levis momenti est, imo magnos præbet effectus, cum per eam concilietur matrimonium inter electum & Ecclesiam, *c. inter, de translat. Episcopi*: electus gradum episcopalem consequitur, ita ut administrationem bonorum Ecclesiæ consequatur, & quæ sunt jurisdictionis, utpote potestatem judicandi, excommunicandi, corrigendi, a vassallis juramenta accipiendi, instituendi in beneficii propriæ diœcesis; non tamen quæ sunt majoris disquisitionis, Cujacius *in cap. verum, de foro compet.* nec quæ sunt ordinis, quæ tantum per consecrationem acquiruntur, *c. transmissa* 15. *c. quod sicut*, §. *præterea, hoc tit. cap. quamvis*, 78. *distinct.* ante confirmationem vero electus se immiscere administrationi non potest, *d. cap. transmissa*, *c. nosti* 9. *cap. qualiter* 17. *hoc tit. c. cum jam dudum, de prebendis*. Plura Franciscus Hallierius *de hierarch. jurisdict. fol.* 728. Illud enim discrimen versatur inter electionem & cofirmationem, quod electio confert dignitatem in habitu, confirmatio vero in actu; electio jus præstat, confirmatio exercitium: unde adversus electum accusator potest proponere accusationem sine pœna inscriptionis; post confirmationem vero contrarium observatur, *cap. super his* 16. *de accus.* & si ante confirmationem electus administraverit, eo ipso privatus est jure quæsito per electionem, *c. avaritia* 5. *hoc tit. lib.* 6. late probant Julius Lavorus *d. cap.* 45. *nu.* 6. Lotherius *lib.* 2. *de re benefic. cap.* 13. Intrusus enim censetur, qui ita se immiscet administrationi, & ideo redditur inhabilis ad dignitatem, *dicto cap. cum jam dudum*, Tamburinus *de jure Abbat. tom.* 1. *disp.* 7. *q.* 1. Solorzanus *lib.* 4. *polit. c.* 4. unde tamquam propria auctoritate invadens Episcopatum, eo privatur, *c. eum qui, de prebendis*: excusatur tamen ab his pœnis, si cum eo dispensetur, *dicto c. nosti, hoc tit.* si unanimiter ab omni congregatione fuerint electi, & sint valde remoti a Curia, ita ut facile non possint confirmationem obtinere, dum non sint negligentes in ea petenda. Petrus Gregorius *ubi supra*, *n.* 6. item Abbatissa electa a duabus partibus ex tribus monalium administrare potest, dommodo nihil alienet, aut moniales recipiat, *c. indemnitatibus* 43. §. *si vero, de elect. in* 6. Lavorus supra *n.* 5. & hodie Abbates, & alii Prælati regulares electi a Capitulo, seu Definitorio, ob privilegia specialia Religionibus concessa, quæ referunt Garcia *ubi supra*, Tamburinus *dict. t.* 1. *disp.* 6. *q.* 2.

Quibus sic constitutis pro præsentis textus expositione, ejus decisiva ratio ex eo provenit; nam cum electio rite, & canonice celebrata est, juste confirmatio postulatur, juxta illud Cassiodori *lib.* 1. *epist.* 14. *Libenter omnibus præbeamus assensum, quoties est justa vox poscentium*: & cum electus sine confirmatione administrare non possit, & Ecclesia defectu Pastoris plerumque gravia patiatur damna, *c. cum in cunctis*, *c. pro defectu, hoc tit.* ideo canonice electus debet confirmari, ut sic Ecclesiæ deservire possit, & jus quod per electionem tantum in habitu habet, per confirmationem reducatur ad actum. Recte ergo in præsenti textu statuit Gregorius confirmationem a superiore fieri debere, & cum inquisitio fieri debeat de scientia, & moribus electi, & non aliunde congruentius fieri possit, quam in loco, in quo conversatus est, cum præsumatur vicinum sciri facta vicini, *c. quosdam, de præsumpt.* notat Scipio Gentilis *de donat. inter, lib.* 1. *c.* 8. ideo jubetur in nostro textu, inquisitionem ibi fieri debere. Faciunt ad rem Innocentii III. verba relata *in c. scriptum*, §. *pro Apostolica, de electione*, ibi: *Quatenus super his & aliis inquirat diligentissime veritatem de meritis electi, & postulati, apud Venetias, ubi nati sunt, & diutius conversati. De studiis autem eligientium & postulantium, & omnis generaliter, quæ causam possunt instruere, apud Constantinopolim; ubi hujusmodi electio & postulatio celebratæ fuerunt.* Et *in cap. cum dilectus, de purgat. canonica*, ibi: *Ut tales ad purgationem admittantur personæ, quæ vicine sunt.* Et ad probationem morum ordinandi, in parochia ubi conversatus est, inquisitio fit, ut late probat Hallier. *de sacris electionib. fol.* 59. recte ergo jubetur inquisitionem fieri in eo loco, ubi electus est conversatus.

Nec obstat prima difficultas supra allata; nam magnum discrimen adest inter confirmationem in forma communi factam, & in forma speciali. Quæ fit in forma communi, nihil actui addit, ex juribus supra adductis; quæ vero fit in forma speciali, multum operatur: unde cum confirmatio electi fiat in forma speciali, cum causæ cognitione, & electi inquisitione, plures effectus operatur; quos supra retuli. Nec augmentum difficultatis obstat; verum enim est, confirmationem non desiderari in ea electione, quæ fit a superiore, qui etiam eligendi habet facultatem: sed noster textus loquitur, cum electio fit ab inferiore; quo casu confirmatio petenda est a superiore. Nec obstat alia secunda difficultas, ubi dicebamus inquisitionem faciendam esse in loco electionis, non ubi electus conversatus est; nam discrimen est constituendum inter eum casum, in quo inquiritur de viribus electionis, & inter eum casum, in quo inquiritur de vita, & scientia electi. Primo casu inquisitio est facienda in loco electionis: secundo vero casu in loco ubi conversatus est. Primo casu procedunt textus supra adducti, secundo vero casu textus noster. Docet late Henricus Bohic. *in præsenti*.

7 Impugnatur assertio.

6 Confirmatio a quibus fiat.

8 Confirmationis effectus.

9 Traditur ratio decidendi.

10 Solvuntur difficultates.

A quibus, & quomodo petatur.

CAPUT IV.

a Paschalis *Archiepiscopo* b *Panormitano*.

SIgnificasti, *c* frater charissime, *d* Regem, & Regni *e* majores admiratione permotos, quod Pallium tibi ab *f* Apocrisiariis nostris tali *g* conditione *h* oblatum fuerit, si *i* sacramentum, quod a nobis scriptum detulerant, jurares. In Pallio frater quippe *j* plenitudo conceditur Pontificalis officii, quia juxta Sedis Apostolicæ, & totius Europæ consuetudinem, ante acceptum Pallium Metropolitanis minime licet, aut Episcopos *k* consecrare, aut Synodum celebrare. Imitentur in hac causa Dominum JESUM CHRISTUM; cum enim Dominus JESUS, ut Dominus, ovium suarum curam Simoni Petro committeret, conditionem posuit dicens: Si diligis *l* me, Simon Petre, pasce oves meas. Si conscientiarum factor & cognitor conditione hac usus est, nec semel tantum, sed & secundo, & usque ad contristationem; qua nos sollicitudine, qua provisione oportet tantam Ecclesiæ prælationem, tantam Christi ovium curam imponere fratribus, quorum conscientiam non videmus; illis maxime, quos nullo usu novimus, quorum dilectionem penitus ignoramus? Ajunt omne jusjurandum in Domino Deo esse prohibitum, nec ab Apostolis post Dominum, nec in Conciliis post inveniri posse statutum. Quid est ergo, quod idem Dominus subsequutus ait: Quod amplius est, a malo est? Hoc enim amplius ut exigamus, malum nos, illo permittente, compellit. Nonne malum est ab Ecclesiæ unitate, a Sedis Apostolicæ obedientia resilire? Nonne malum est contra canonum statuta prorumpere, quod multi etiam post sacramentum præstitum præsumpserunt? Nonne prædecessor tuus præter Romani Pontificis conscientiam damnavit Episcopum? Quibus hoc canonibus, quibus Conciliis legitur esse permissum? Quid super Episcoporum translationibus loquar, quæ apud vos non auctoritate legitur esse permissum? Quid super Episcoporum translationibus loquar, quæ apud vos non auctoritate Apostolica, sed *m* nutu Regio præsumuntur? Propter hæc mala, & alia evitanda, hujusmodi juramentum exigitur. Cur autem juramentum Dominus prohibuit, Apostolus Jacobus manifestat, adjiciens: Ut non sub judicium incidatis, nec quisquam, sicut Beatus Augustinus exponit, assiduitate jurandi ad perjurii consuetudinem dilabatur. Quapropter juratione non utatur, nisi necessitate, cum pigros videt esse homines ad credendum, quod eis utile est credere, nisi juratione firmetur. Hoc nimirum malo, hac necessitate compellimur juramentum pro fide, pro obedientia, pro veritate requirere. Porro pro auditorum diffidentia Apostolum P. jurasse, ipsius epistolæ potestantur. Ajunt Reges tui, in Conciliis statutum non inveniri, quasi Romanæ Ecclesiæ legem Concilia ulla præfixerint, cum omnia Concilia per Ecclesiæ Romanæ auctoritatem & facta sint, & robur acceperint, & in eorum statutis Romana patenter *n* excipiatur auctoritas. *Et infra*: Possunt Apostolicam Sede contemnere: possunt apud nos calcaneum elevare: datum a Deo privilegium evertere, vel auferre non possunt, quo Petro dictum est: Tu es Petrus, & super hanc Petram ædificabo Ecclesiam meam, & tibi dabo claves Regni cælorum. Quibus tandem Conciliorum decretis dandi Pallii modus præscriptus est, & professionis vel obedientiæ ordo sancitus? Cum igitur a Sede Apostolica vestræ insignia dignitatis exigitis, quæ a Beati Petri tantum *o* corpore assumuntur, justum est ut vos quoque Sedi Apostolicæ subjectionis debitæ signa solvatis, quæ vos cum Beato Petro, tamquam membra de membro habere, & catholici Capitis unitatem servare declarant, in quibus a prædecessoribus nostris ea est adhibita moderatio, ut nihil injuriosum, nihil difficile sit appositum, quod non etiam præter exactionem nostram debeat ob omnibus Episcopis observari, qui sub Apostoli Petri & Pauli obedientia decreverint in unitate persistere. Numquid non ultra vos *p* Daci consistunt? Et tamen eorum Metropolitani & idem juramentum asserunt, & Legatos Apostolicæ Sedis honorifice tractant, & in suis necessitatibus adjuvant, & Apostolorum limina per Legatos suos non tantum per triennium, sed singulis *q* annis visitant.

NOTÆ.

1 a Paschalis.) Primusne, an secundus, sub lite est. Baronius *anno* 1101. Paschali II. tribuit hanc decisionem, qui Ecclesiam Romanam rexit ex anno 1100. usque ad annum 1117. Baronium sequuntur & defendunt Piccolus 2. *parte hist. c.* 17. P. Marcha *lib.* 6. *concord. ca.* 7. *ad fin.* moventur eo argumento, quia in nostro textu fit mentio Regis Siciliæ; & tamen temporibus Paschalis I. non erat in Sicilia Rex, usquedum Rogerius coronatus fuit per annum 1117. igitur Paschalis II. auctor est hujus decisionis. Contrarium tamen, videlicet Paschalis I. esse hanc decretalem, probant Vincentius Litara *in orat. de Primatu Ecclesiæ Panorm.* D. Rochus Pirro *to.* 1. *Sicilia, in notit. Ecclesiæ Panorm. fol.* 77. quorum opinio verior est. Contrariæ autem fundamento infra satisfaciam. Paschalis iste I. Ecclesiam rexit ab anno 817. usque ad annum 823. testantibus Baronio, Coriolano, & aliis. *Collectiss.*, legendum esse, & ita ad Regnum Ungariæ referendam esse hanc decretalem, probat Franc. Florens *ad tit. de usu Pallii*; sed ut Abbati Pirro consentiam, movet id quod lego *in collect. hist.* quam Auctor inscripsit *Flores historiarum*, ibi: *Tempore Paschalis fuerunt Regis Siciliæ Rogerius & Bernardus fratres; & cum misisset Paschalis Archiepiscopo Panormitano Pallium, & fidelitatis juramentum exigeret, offendit eo res Archiepiscopum, & Reges, atque Optimates regni: dicebant enim rem esse novam, & habere speciem tyrannidis.*

b *Panormitano*.) Nec in parte conveniunt codices: alii legunt, *Colonensi*, alii *Toletano*, alii *Polonienſi*, vel *Polverienſi*. Sed retinenda est vulgaris lectura *Panormitano*, quia ita habetur in codice Vaticano, ubi se legisse testatur Alexander Renaldus, relatus a Pirro *ubi supra*, *n.* 6.

3 c *Significasti*.) Hujus textus seriem & historiam Baronius *d. anno* 1102. *n.* 6. ex eo petit, quod tertio anno sui Pontificatus Paschalis II. Concilium generale Romæ celebravit, ut conciliaret Henricum Imperatorem; & cum ipse comparere noluisset, immo antipapam introduceret, Patres Concilii ejus schisma cum fautoribus damnarunt, fideique professionem fecerunt, atque obedientiam Pontifici promiserunt. Accedit eodem anno, ut ab Archiepiscopo Panormitano juramentum obedientiæ Sedis Apostolicæ apocrisiarii exigerent; ille autem facere detrectavit: unde eum Paschalis corripuit præsenti decisione, quam refert Baronius *prædicto anno*, *n.* 6. Eodem etiam anno, & ob eamdem causam similem misit epistolam Paschalis II. Archiepiscopo Poloniæ, quam ex codice Vaticano transcripsit Baronius *d. anno*, *n.* 8. Sed hæc Baronii sententia admitti non potest: tum quia, ut supra retuli, hæc decretalis non est Paschalis secundi, sed primi: tum quia si Archiepiscopus Panormitanus renuisset obedientiam præstare, ipsum incusaret, increparetque Romanus Pontifex, sed Regem Siciliæ, Regnique proceres arguit Pontifex: ergo quia Archiepiscopus non renuebat obedientiam præstare.

4 Textus historiæ refertur.

Hac igitur opinione omissa, placet Abbatis Rochi de Pirro sententia *ubi supra*, qui refert electo nostro Paschali primo, Pseudopatriarcham Constantinopolitanum Legatos misisse ad ipsum Pontificem, quos tamquam turpissimæ legationis ministros rejecit: quare Præfecti Orientis, qui totam Siciliam regebant, desiderabant ut Siciliæ Præsules potius Patriarchæ Orientis quam Romano Pontifici obedientiam præstarent; & si fortan a Romano Pontefice pallium peterent, fidei professionem facerent: quos Præfectos, & Regni Proceres arguit Paschalis, probans tam auctoritatibus sacræ Paginæ, quam exemplis Dacorum, ipsos mirari non debere ex eo quod Siciliæ Præsules fidem & obedientiam Romano Pontifici promittant. Sed hanc Abbatis Nertini sententiam improbat Franciscus Florens *ad tit. de auctor. & usu pal.* & credit in præsenti referri epistolam Paschalis II. missam Colossensi Archiepiscopo, & ita eam ad Hungariam pertinere. Movetur perdoctus vir, primo quia in ea referunt depositiones, ac translationes Episcoporum, quæ in ea provincia nutu Regio fiebant, quare Bella Rex Hungariæ concesit Alexandro III. ut absque auctoritate & consilio ejus, vel successorum suorum dispositiones, seu translationes Episcoporum non faceret, vel fieri permitteret. Diploma Bellæ extat inter acta Alexandri III. & Friderici I. emendatius, quam apud Baronium *ad annum* 1169. *n.* 40. & 41. Sed pro sententia Abbatis Nertini, quam amplexus sum, facit quod legitur *in collect. histor.* quam Auctor inscripsit, *Flores historiarum*, his verbis: *Tempore Paschalis fuerunt Reges Siciliæ Rogerius, & Bernardus fratres; & cum misisset Paschalis Archiepiscopo Panormitano pallium, & fidelitatis juramentum exigeret, offendit eo res Archiepiscopum, & Reges, atque Optimates Regni: dicebant enim rem esse novam, & habere speciem tyrannidis.* Tota autem facti series facile constabit, si hujus Decretalis verba paraphrastice percurramus.

5 d *Regem*.) Sed quomodo Rex memoratur in Sicilia tempore Paschalis primi, cujus ævo usque ad annum 1129. quo invasit illud regnum Rogerius, aut sub Sarracenis, aut sub Græcis erat tota Sicilia, ut probant Facetus *in historia Siciliæ*, *decade* 2. *l.* 2. *anno* 812. Pirro *ubi supra*, *n.* 6. De quo ergo Rege accipiendus est Paschalis in præsenti? Hujus difficultatis nervum ut absciderent Vincentius Litara, supponit Præfectos Siciliæ, qui pro Constantino Imperatore Siculam Provinciam administrabant, Regum nomine insignitos fuisse, & Præfectum Panormiæ inde Regem appellari, quod probat ex Nicephoro Gregora *lib.* 7. *de Irene Imperatrice*, ubi ait: *Magni autem Constantini temporibus Rescius locum & dignitatem Dapiferi, Peloponnesiacus Principis, Atticus & Athenarum* (scilicet Principes) *magni Duces, Batiæ, & Thebarum magni Primicerii; magna vero insula Siciliæ Regis, alii demum alia nomina obtinuerunt.* Id etiam probari potest ex D. Gregorio *lib.* 12. *epist.* 32. ibi: *Ceterum super vexatione, de qua nos consulere voluisti, scimus quia a nullis vita Præsulum perturbari debet excessibus, quia valde indignum est, ut hi, qui throno Dei vocantur, aliqua motione a Regibus, vel subditis turbentur.* Et ut ad viciniora tempora Paschalis accedamus, de

Carolo Magno, qui filium Regis Panormitani de sacro fonte levavit, ita cecinit Gothefridus Viterbiensis.

Dum rate festina Regem vehit unda marina,
Urbe Panormita portum tapit absque ruina,
Omne solum Siculi munera solvit ei.
Carolus hic Siculum recreat baptismate Regem,
Quem jubet Ecclesia Romana sumere legem.

Recte ergo afferit Litara, in præsenti textu Rege accipi pro Præsecto Panormitano, eo nomine fungente. Regnum autem Siciliæ olim, tam in spiritualibus, quam temporalibus ad Ecclesiæ Romanæ patrimonium spectasse constat *ex c. ad Apostolicæ, de re judic. lib. 6. Clement. Pastoralis, eod. tit.* & probant Carolus Sigonius *de regno Italiæ l. 5. 6. & 7.* Porellus *de præstantia Regis, c. 46. & 47.* pluribus relatis Solorz *t. 1. l. 3. de jure Indiar. c. 1. n. 69.*

6 e *Regni Majores.*) Proceres videlicet civitatis, majores, illustriores, & nobiliores, *homines boni generis* dicuntur in lege Salica. Majores personæ in legibus Burgandionum, dicuntur *optimates* communiter, de quibus aliqua adduxi *in c. ex parte: de consuet.*

7 f *Apocrisiariis.*) Apocrisiarii, vel apocrisarii sunt, qui Ecclesiæ negotia gerunt, *novella 6. Justin.* qui dicuntur etiam Adresponsi *in novella 25. c. 1.* ibi: *Habet item Adresponsum; seu Apocrisiarium.* Item capellani Pontificis, Hincmarus *epist. 3.* ibi; *Apocrisiarius autem, quem nostri capellanum, vel palatii custodem appellant.* Pro Legatis etiam Ecclesiæ accipiuntur passim apud Scriptores posterioris ætatis. In præsenti textu capellani missi ad pallium tradendum, & juramentum obedientiæ recipiendum, dicuntur Apocrisiarii. De illis & eorum munere plura adduxerunt Severinus Binius *in notis ad epist. 2. Zephirini*, Bosquetus *ad Innocentium III. lib. 3. epist. 139.* Zerda *in adversf. cap. 141.* Rosuerius *in Onomast. verbo. Apocrisiarios*, I. Vossius *de vitiis sermonum lib. 3. c. 1.* Petrus Pitheus *lib. 1. adversf. c. 12.* fuse & docte Petrus Marcha *lib. 5. concord. Sacerd. & Imper. c. 16. cum sequent.*

8 g *Tali conditione.*) Licet superior non possit novas addere conditiones, vel gravamina tempore collationis beneficii, aut investituræ, *c. prohibemus, de constitu, c. ne Dei, de simonia*; tamen quæ tacite insunt, possunt exprimi, cum quid novi non addant, ut in præsenti fidei professio, & juramentum obedientiæ in pallii susceptione. Eleganter Carnot. *epist. 73. Quæ culpa est si exigitur, quod debetur, & quod debetur, exhibetur.*

9 h *Oblatum.*) Non quia motu proprio Pontifex obtulisset, sed prius postulanti concessit. Pallium enim peti debet ab Archiepiscopis, *c. prisca, 100. dist.*

10 i *Sacramentum.*) Tam in jure canonico, quam Cæsareo, necnon apud bonæ noctæ auctores juramentum appellatur sacramentum, *c. vidua, de reguli authent. sacramenta, C. si adversus vendit.* probabimus *in c. 1. de feriis.*

11 j *Plenitudo.*) *Cap. 3. & finali de auctorit. & usu pallii*, ubi dicemus.

12 k *Consecrare.*) *Cap. 28. §. ult. hoc tit.* notavi *in c. suffraganei, infra eodem.*

13 l *Diligis me.*) *Joannis c. 21.* D. Jacobus *epistola 5.* plerumque enim Romani Pontifices in suis decisionibus adstruendis & illustrandis utuntur auctoritatibus sacræ Paginæ, ut *in c. facientes, 86. dist. c. error, 63. dist. c. cum secundum, c. extirpanda, de prab.* & passim in hoc volumine.

14 m *Notu regio.*) Eo enim audaciæ per ea tempora Græci Imperatores devenerant, ut ipsi, & eorum Præfecti transferrent Episcopos de una Ecclesia in aliam, ut refert Grethserus *in præfatione ad indicem Codini, fol. 112.* ibi: *Imperator Græcorum Papa videretur, adeo licentiose Metropolitanos, Archiepiscopos, Episcopos jonebat, ac deponebat arbitratu suo, & quasi pilas modo in hunc, modo in illum jactabat locum.* Ac Demetrius Clamatianus *in responsis ad Cabasillam*, relatus ab eodem Grethsero, ait: *Imperator, ut communis in Ecclesiis sapientum Princeps, & re, & nomine Synodorum placitis præsidet, & auctoritatem ipsis largitur, Ecclesiasticas ordinationes disponit, & legem ponit vitæ atque officio eorum, qui altari inserviunt; quin & judiciis Episcoporum, & clericorum, & electionum, Ecclesiarum vacantium promovet insuper a minori indignitate ad majorem.*

15 n *Excipiatur auctoritas.*) Gravis jam diu controversia fuit apud Juris Doctores & Theologos, utrum videlicet Romanus Pontifex infra Concilium generale, illique subsit; an vero supra ipsum? Et Concilio generali subesse docuerunt Duarenus *l. 8. de sacris Eccles. c. 11. in princip.* post Parisienses Theologos in Basileensibus & Constantiensibus decretis. P. Marcha *l. 3. concord. cap. 7. n. 1.* memorat Gramondus *in Ludovico XII. l. 1.* temperate disquirens Rousselius *lib. 3. histor. jurisdict. cap. 3. n. 10. & 16.* qui nituntur sequentibus fundamentis. Primo Ecclesia est corpus, in quo singuli fideles membra existunt: sed totum corpus majus est quacumque ejus parte: igitur majus erit uno R. Pontifice, qui membrum est. Adducunt in comprobationem illud Hieronymi a Gratiano relatum *in c. legimus, 93. distin.* in illis verbis: *Si auctoritas quæritur orbis, major est urbe, id est Ecclesia universalis, quam Papa.* Secundo Ecclesia universalis dicitur mater omnium fidelium, juxta illud Ecclesiastici c. 24. *Mater pulchræ dilectionis*: & Apostoli *ad Galat. c. 4. Illa autem quæ sursum est Hierusalem, libera est, quæ mater nostra est.* Ergo Pontifex filius Ecclesiæ dicitur: sed absurdum est, ut filius sit supra matrem: ergo Ecclesia, quæ mater est, supra Papam est, tamquam supra filium. Fulcitur consequentia ex D. Bernardi testimonio *l. 4. de consider. ad Eugenium, circa fin.* ubi Pontificem ita alloquitur: *Consideres autem super omnia sanctam Romanam Ecclesiam, cui Deo auctore præes, matrem esse, non dominam; te non dominum Episcoporum, sed unum ex eis.* Tertio ille superior est, ad quem in extremo casu reus judicandus mittitur, ut patet in appellationibus, & probabo *in c. 7. de appellat.* Majus enim tribunal ultimum est: sed in extremo casu reus ad Ecclesiam remittitur, non ad Pontificem: ergo Ecclesia major est Pontifice. Probatur minor ex verbo Christi Domini *Matthæi c. 18.* ubi inquit Petro, qui futurus erat Summus Pontifex: *Si peccaverit in te frater tuus, vade, & corripe eum.* Et post pauca: *Si te non audierit, dic Ecclesiæ; si Ecclesiam, non audierit, sit tibi tamquam Ethnicus, & Publicanus.* Ergo ex hoc testimonio apparet, a Petro ad Ecclesiam recurrendum esse, tamquam ad ultimum tribunal. Quod agnoverunt Innocentius IV. *in c. ad Apostolicæ, de re judic. lib. 6.* ubi ait, quod si Federicus II. queratur, ab Ecclesia contra se, id est a Pontifice, injustam esse prolatam sententiam, paratam esse eamdem Ecclesiam accurate, & de consilio Concilii satisfacere: & D. Augustinus *ep. 126.* dum quærentibus Donatistis absolutum ab Episcopo Romano Melchiade Cecilianum, respondebat: *Si putemus illos Episcopos, qui Romæ judicaverunt, non bonos judices fuisse, restabat adhuc plenarium universæ Ecclesiæ Concilium, ubi etiam cum ipsis judicibus causa posset agitari, ut si male judicasse convicti essent, eorum sententia solveretur.* Ubi ex serie totius epistolæ constat, post sententiam Melchiadis Papæ, Episcopum Arelatensem eamdem causam iterum judicasse. Et sæpe Ræpius legimus ad futurum Concilium appellatum, ut de D. Joanne Chrysostomo referunt Nicephorus *lib. 6. c. 15.* Sozomenus *lib. 8. c. 17.* Similiter a Pontifice ad futurum Concilium appellasse Gualterum Pictaviensem Episcopum, refert D. Antoninus, & ex eo Rousselius *lib. 3. hist. Pontif. jurisdict. c. 3. n. 10.* qui idem de Philippo Pulchro Galliæ Rege narrat. Quarto id expresse definitum legimus in Concilio Constantiensi generali *sess. §. Et primo*, his verbis: *Hæc sancta Synodus Constantiensis generale Concilium faciens, &c. Et primo declarat, quod ipsa Synodus in Spiritu Sancto congregata, legitime generale Concilium faciens, Ecclesiam Catholicam Militantem repræsentans, potestatem a Christo immediate habet, cui quilibet cujuscumque status, vel dignitatis, etsi Papalis existat, obedire tenetur in his, quæ pertinent ad Fidem, & extirpationem dicti schismatis, & reformationem generalem Ecclesiæ Dei, in capite & in membris.* Quod confirmavit Martinus V. in sua bulla, quæ extat inter acta ultimæ sessionis, per illa verba: *Credendum est, & approbandum, quod in favorem Fidei, & salutem animarum Concilium Constantiense universalem Ecclesiam repræsentans approbavit, & approbat.* Ergo quia agnovit Martinum Concilium esse supra Pontificem. Quod postea confirmatum fuit eisdem verbis in Concilio Basileensi *sessione 33.* Deinde in Concilio Sinuessano Marcellinus Papa depositus fuit, ut in ejus actis refertur: & epistolam Leonis Papæ Episcopi in Concilio Chalcedonensi congregati examinarunt, ut refert Evagrius *lib. 2. hist. Eccles. cap. 18.* & ipse gloriatur, epistolam suam a Concilio fuisse approbatam: & Liberius Papa, quem Imperator Constantius deposuit, ut simul cum Felice Ecclesiam regeret, jussit Concilium Smirnense, litteris datis ad Felicem, ut refert Sozomenus *lib. 4. histor. cap. 24.* Tandem facit textus *in c. Isse, versic. Romanorum, 24. q. 2.* ubi Dioscorus Romanorum Papa etiam post mortem ab Ecclesia damnatus fuit; ergo quia Concilium est supra Pontificem.

Verum contrariam sententiam, videlicet Pontificem esse supra Concilium, non econtra, & Summum Pontificem esse caput totius Ecclesiæ, & potestatem illam a Deo D. Petro concessam immediate in Pontificis persona radicari, & ideo Concilium in eum nullam jurisdictionem exercere posse, docuerunt D. Thomas *in 4. dist. 19.* & D. Bonaventura, Paludanus, & alii, Cajetanus *in tract. de comparat. Papæ, & Concil.* Albertus Pighius *de Hierarch. Ecclesiast.* Nicolaus Anderus *l. 7. de visibili monarch. pag. 540* Turriscremata *lib. 2. summæ de Ecclesia, cap. 93. & 104.* Campegius *in tract. de Romano Pont. cap. 22. cum seq.* Navarrus *lib. 1. consil. tit. de constit. consil. 1. n. 4.* Carrier. *tomo 2. ff. Fidei, tit. 38. de Conciliis, qu. 10.* Baronius *anno 33. num. 174.* & *anno 39. n. 7.* & *anno 51. n. 12.* Franciscus Turrianus in tribus libris, quos de hac quæstione scripsit, Marta *de jurisdict. 3. parte, c. 17.* Salas *de legibus, quæst. 95. tract. 14. disp. 8. sect. 14. n. 70.* Valenzuela *in monit. contra Venetos, cap. 6. per totum*, Theophilus Raynaudus *remo 10. in corona aurea Rom. Pont. veritate 6. in fine*, Anonymus qui notas scripsit ad constitutionem Eugenii IV. quæ extat *to. 35. Conciliorum Regia editionis, pag. 535.* Gravina *de catholicis præscript. tomo 4. parte 2. disp. 1. art. ult. dubio 1.* Victoria *in relectione de potestate Papæ*, Canus *lib. 6. de locis Theolog. cap. 1.* Bellarminus *tomo 1. controvers. l. 4. de Rom. Pont. c. 1.* Suarez *de Fide, disput. 5. sect. 8.* Cajetanus *de potestate Papæ, 2. parte, cap. 13. cum seq.* Caranza *in Summa Conciliorum, controv. 3.* Barbosa *in præsenti*, & *de jure ecclesiastico lib. 1. cap. 2. ex num. 38.* & *in dicto cap. ad Apostolicæ*, Valentia *tomo 3. controvers. q. 1. puncto 7. §. 4.* Dominicus Banez *2. 2. quæst. 1. art. 10. dubit.* Thomas Bozius *de signis Ecclesiæ, lib. 16. cap. 8.* & *lib. 18. cap. 6.* & post nostros Salmaticenses Diana *in peculiari tract. de hac re edito*, qui est primus in appendice partis undecimæ, Solorzanus *tomo 1. de jure Indiar. lib. 3. cap. 7. n. 37.* Duvalius Professor Sorbonicus *in tractatu de Pontifice, 2. part. quæst. 1.* Joannes Leycet *de auctoritate Pontificis, lib. 2. per totum*, Brunus Chassaing *de privilegiis regul. part. 1. tract. proposit. 2.* Quorum sententia probatur ex sequentibus Juris fundamentis: nam Pontifex est Vicarius Christi, *c. omnes, 12. distinct.* & Ecclesia Romana mater est & magistra fidei, ut probavi *in cap. 1. de summa Trinit.* sed esset absurdum, ut mater filiis subesset: igitur absurdum

16 Contrariæ sententia probatur.

dum est dicere Pontificem Romanum Concilio subesse. Facit textus *in c. ita Dominus, 19. dist.* Deinde quia prima Sedes a nemine judicatur, *cap. nemo, cap. aliorum, c. facta 9. quæst. 3. extravaganti Unam sanctam, de majorit. & obed.* plura Antonius August. *in epit. l. 1. tit. 13.* Petrus Marcha *tom. 1. concord. lib. 11. per totum*, Coriolanus *in breviario, anno 1150. & 1155.* Unde non ab eo ad Concilium appellatur, *c. cuncta 9. quæst. 3.* sed potius a Concilio ad ipsum, *cap. patet, cap. ipse sunt, 9. quæst. 3.* ut ex variis historiis Ecclesiæ constat: ex Sozomeno *lib. 3. hist. c. 7.* ubi refertur Athanasium Episcopum Alexandrinum, & Paulum Episcopum Constantinopolitanum, a Concilio depositos, ad Julium Papam appellasse, & ab eo in suas Sedes restitutos fuisse: ex Leone Papa *epist. 25. ad Theodosium Augustum*, ubi affirmat Flavianum Episcopum Constantinopolit. appellasse a Concilio Ephesino 2. generali ad Leonem Papam: ex Liberato *in breviari c. 12.* ubi affirmat; Theodoretum Episcopum Cyri appellasse a Concilio eodem Ephesino 2. ad eumdem Leonem; quod & constat ex epistola ipsius Theodoreti, quæ extat ad finem operum Leonis. Denique Joannes Chrysostomus a Concilio depositus, appellavit ad Innocentium Papam, ut constat ex epistola ipsius ad Innocentium, & probat Gelasius I. *epist. 13. ad Episcopos Dardaniæ*; unde idem Gelasius *columna 4. ejusdem epist.* a Sede Apostolica appellationem permissam non esse affirmat in his verbis: *Sedes Beati Petri Apostoli jus habeat resolvendi, utpote quod de omni Ecclesia fas habeat judicandi; neque cuiquam de ejus liceat judicare judicio, si qui ad illam de qualibet mundi parte canones appellari voluerint; ab illa autem nemo sit appellare permissus.* Accedit, quia Concilia valent, roburque accipiunt, quatenus confirmantur a Pontifice, *cap. multi, 17. dist. cap. in nomine, 24. dist. cap. ad Apostolicæ, de re judic. lib. 6.* Sed omne quod tribuit esse, & formam alteri, est superius illo, cui esse tribuit: ergo Pontifex superior est Concilio generali. Item Sedes Apostolica ligat, & damnat quidquid Concilia generalia decernunt, vel absolvunt sine ejus auctoritate congregata, ut patet in Ariminensi, & Ephesino 2. igitur major est auctoritas Pontificis, quam Concilii Generalis. Accedit, quia Pontifex sæpe sepius mutat; quæ a Concilio generali statuta fuerunt, *cap. non debet, de consang. & affinit. c. statutum, de rescriptis in 6.* Quod si inferior esset, facere nequiret, *c. cum inferior, de majorit. & obed.* Faciunt etiam exempla Concilii Chalcedonensis, quo Dioscorus, qui contra Leonem Papam excommunicationem dictavit, sine ulla restitutionis spe condemnatus fuit, ut habetur *in cap. in tantum, 21. dist.* & Synodus 8. universalis, in qua Photius Patriarcha, quia Concilium generale absque consensu Romani Pontificis congregare præsumpsit, condemnatus fuit, ut ex ejusdem Synodi gestis constat. Tandem facit, nam Pontifex est caput Ecclesiæ, *c. fundamenta, de elect. lib. 6.* & Pastor, nedum Ecclesiarum particularium, sed etiam universalis Ecclesiæ, *cap. in istis, 80. dist. cap. non licet, cap. præceptis, 12. dist. cap. quis nesciat, dist. 11. c. rogamus, cap. cum beatissimus 24. qu. 1. c. antiqua, de privileg. cap. unico, de renuntiat. lib. 6. cap. ubi majus, §. ceterum, de elect. eod. l. c. licet, de constit. eod. lib.* & ipse solus habet potestatem sine ulla limitatione, in cujus signum non utitur baculo pastorali curvato, ut ceteri Episcopi, ut probabimus *in unico, §. final. de sacra unctione*; & notavit D. Thomas *in 4. dist. 24. art. 1.* Igitur Pontifex non est infra, sed supra Concilium generale.

27 Respondetur fundamentis contrariis.

Qua catholica sententia retenta, non obstant argumenta in contrarium adducta: non primum, quia non valet consequentia: Papa est membrum Ecclesiæ; ergo sequitur quod potestate jurisdictionis non possit esse major toto residuo corpore Ecclesiæ; quia cum habeat excellentiam, & potestatem concessam a Christo Domino, nihil impedit, quod membrum superius sit, quam totum residuum corpus. Confirmatur hoc naturali ratione, ex D. Ambrosio *lib. 6. in hexam. c. 29.* ab exemplo capitis corporis, quod cum ceteris membris totum corpus facit, & nihilominus præstantius est ceteris, & majus in virtute sensitiva, totoque residuo corpore, cum in eo solo sit plenitudo sensuum. Deinde totius Ecclesiæ Christus Dominus membrum dicitur ab Apostolo 1. *ad Corinth. c. 12.* ibi: *Vos estis corpus, & membra de membro.* Sed hæreticum esset asseverare Christum D. non esse supra Ecclesiam, ex eo quod membrum Ecclesiæ sit: igitur idem erit dicendum & de Vicario ipsius. Pontifex enim quoad potestatem jurisdictionis non est membrum Ecclesiæ, prout importat partialitatem, quia potestas in eo non est limitata, sed plena & integra. Dicitur autem membrum, prout importat distinctionem a ceteris. Distinguitur enim ab aliis membris Ecclesiæ in duobus, nempe perfectione, & officio; perfectione, non gratiæ, sed plenitudinis potestatis: officio, in quantum ipse influit in totum corpus Ecclesiæ potestatem jurisdictionis in eos, qui participes ejus esse possunt, ut habetur *in c. ita Dominus, 19. dist.* Nec obstat auctoritas D. Hieronymi; nam S. Doctor non agit de auctoritate potestatis, aut jurisdictionis totius orbis, aut Ecclesiæ respectu Papæ: sed tantum improbat consuetudinem, juxta quam quidam Diaconi in urbe Romana præferebantur Presbyteris; unde alii Diaconi per orbem intendebant Presbyteris anteferri, ut jam notavi *in c. statuimus 15. de majorit. & obed.* & in eo sensu dixit, majorem esse vim consuetudinis totius orbis, quam unius urbis. Nec obstat Pontificem esse filium Ecclesiæ, Ecclesiam autem matrem; quia dicendum est, Pontificem filium Ecclesiæ dici quodam in sensu, in aliquo appellari Patrem Ecclesiæ: filius Ecclesiæ dicitur, quam regeneratus in baptismate, quia ut inquit D. Augustinus *in Psalmo 127.* Ecclesia per baptismum continuo dicitur parere Christianos, hoc est, quod per baptismum dicantur generati filii Dei, & per consequens consortes naturæ Divinitatis, ut inquit D. Petrus *epist. 1.* & hoc etiam sensu Christus fuit dictus filius Synagogæ, ex sententia Glossæ *ad cap. 1. Job*: & etiam dicitur Ecclesiæ filius a D. Augustino *in Psalmo 127.* ibi: *Quomodo mater ejus Ecclesia est, nisi quia ipse Christus est in Christianis, quos per baptismum parit Ecclesia.* Dicitur etiam Pontifex pater, non tantum quia Apostoli sic appellati fuerunt, ut habetur *in cap. quorum vices, 68. dist.* sed specialissime ex testimonio D. Bernardi *in epist. ad civitatem Pisanam*, ubi Innocentium appellat honoratum, & universitatis Patrem. Ecclesiaque Romana per consequens mater omnium fidelium dicitur in Glossa ordinaria, *cap. 7. D. Marci*, quia est omnium Ecclesiarum mater, ut docet Callixtus Papa *in c. non decet, 12. dist.* igitur non potest sumi argumentum in majoritate potestatis, & jurisdictionis in Ecclesia, ex eo quod mater Pontificis in prædicto textu Ecclesia appelletur, cum ex adverso Pontifex etiam Pater Ecclesiæ dicatur. Deinde quia improba est consequentia: Est mater; Ergo est superior. Christus enim Dominus filius fuit sanctissimæ, & intemeratæ Virginis Mariæ; & nemo, nisi impius, & blasphemus hæreticus, asserere auderet, superiorem esse matrem filio. Cum igitur potestas vicaria Christi irradiet in R. Pontifice, eadem analogia dicendum erit, hunc majorem esse sua matre. Quo argumentandi genere usus fuit Turriscremata *d. l. 2. summæ, c. 86.* Nec etiam favet contrariæ sententiæ D. Bernardus, dum negat Ecclesiam dominam, & Pontificem dominum dici posse: nam omisso Archidiacono *in c. fideli, de summa Trinit. lib. 6.* qui insuper habito eo testimonio, ait: *Quidquid Bernardus, Ecclesia Romana Domina nuncupatur in canone oportebat, 72. dist.* quem sequitur Turriscremata *d. l. 2. cap. 87.* verius respondendum est distinguendo inter significationem *dominatus*; si enim illum accipiamus pro auctoritate, & majoritate jurisdictionis, & potestatis in ordine ad regimen temporale indirecte, & directe in ordine ad regimen spirituale, hæreticum est dicere in hoc sensu dominatum penes Romanum Pontificem non esse; quod probatur *ex c. nolit errare, 11. dist. c. oportebat, 79. dist.* qua in significatione, & analogia Summus Pontifex dominus est: alio sensu dicitur dominatus, & dominatio respectu dominii totalis, quod habet dominus in servos, præcipiendi, & disponendi ad libitum: quod dominium nec in personas, nec in res fidelium competit Ecclesiæ Romanæ, nec ejus sponso Summo Pontifici, ut docuit D. Thomas 1. *p. quæst. 96. art. 4.* & agnoverunt Turriscremata *ubi supra*, Victoria *de potestate Papæ, relect. 1.* in quo sensu testimonium D. Bernardi accipiendum est, nempe ut dominium totale, quod Græci despoticum dicunt, non dicatur residere in Ecclesia, nec in Pontifice, quem Deus non instituit ad elationem, & superbiam, sed curam & ministerium, juxta illud Christi Domini Matthæi *cap. 20. Scitis quia Principes gentium dominantur eorum: & qui majores sunt, potestatem exercent in eos?* Et *in eodem, c.* ibi: *Filius hominis non venit ministrari, sed ministrare.* Quæ verba arripiens idem mellifluus Doctor in epistola ad Eugenium, ait: *Si Christus te misit, æstimabis te non ministrari, sed ministrare venisse; & ministrare non solum substantiam, sed ipsam quoque animam: verus successor Pauli dicet cum Paulo, Non quia dominamur fidei nostræ, sed auditores sumus gaudii vestri: Petri heres audiet Petrum dicentem. Nec ut dominantes in Clero, sed forma facti gregis.* Hactenus D. Bernardus: ex quibus verbis apparet, qualis ejus præcedentium verborum sensus sit.

28 Respondetur aliis fundamentis.

Nec obstat argumentum deductum *ex c. 18. D. Matthæi*, ibi: *Vade, dic Ecclesiæ*, &c. quod ut [illegible]vamus, observandum est, in eo texta agi de correctione fraterna, contineique præceptum datum D. Petro, tamquam cuilibet fideli, vel discipulo, antequam ei Christus Dominus universum gregem committeret. Et supponendum est, verbum *Ecclesia*, ibi non sumi per antonomasiam de universali Ecclesia per orbem diffusa, nec in universali Concilio congregata: primum enim illud impossibile est, ut reus fieret peccator coram tota Ecclesia, per quam objurgationem fraternam non audivit: secundum vero esset valde difficile, expectare Concilium universale, vel totius Ecclesiæ congregationem, ut censendum esset, & judicandum de peccatore obdurato. Quare illa verba, *dic Ecclesiæ*, accipiunt de Ecclesia particulari, Episcopo, aut Prælato ordinario, qui illi præest, Hieronymus, Augustinus, Chrysostomus, & alii sancti Patres, quos sequitur & refert Glossa ordinaria. Verba Hieronymi sunt: *Hic potestatem tribuit Apostolis: Prælati ergo universitatum sunt, ad quos tamquam ad judices, fideles remittuntur, non ipsæ universitates.* Chrysostomus sic habet: *Dic Ecclesiæ, id est his qui Ecclesiæ præsunt.* Quem sensum, alium etiam præbens, aptissimum agnovit D. Thomas *in tractatu de correctione fraterna*, & Glossa *in c. si peccaverit 1. q. 1.* Ex his apparet, hoc argumentum, si probaret, probaturum; convinceret enim, Petrum ut Summum Ecclesiæ Pastorem, inferiorem esse quovis Ecclesiæ particulari Prælato: igitur satis apparet, injunctum fuisse dictum præceptum de correctione fraterna Petro ut discipulo, non ut universali Ecclesiæ Præsuli, ut latius docuit Turriscremata *d. l. 2. c. 92.* Nec interest a nonnullis appellationem interpositam fuisse ad futurum Concilium; nam hujusmodi appellationes, ut injustas semper Ecclesia execrata est, ut dicemus *in c. 7. de appellat.* Nec obstat, quod de Concilio Constantiensi expendebamus; nam decretum Concilii Constantiensis, utpote tempore schismatis factum, nullam auctoritatem habet. Nec obstat, quod de confirmatione ipsius Concilii expendebamus; nam confirmatio Martini V. refertur ad ea, quæ gesta sunt respectu hæreticorum, & hæresum Joannis Vvicleff, & aliorum; non vero ad sessiones 4. & 5. in quibus decretum pote-

potestatis Concilii editum fuit. Non autem in prædictis litteris confirmationis Martinus mentionem fecit de præfato decreto potestatis Concilii supra Papam; quare confirmatio ipsa referenda est ad damnationem in materiis fidei contra hæreses tunc insurgentes, & damnatas in Concilio conciliariter, ut patet ex illis verbis, *Conciliariter, non aliter, nec alio modo*. Ex quibus constat, Martinum ea tantum approbasse, quæ in Conciliariter, prævio scilicet diligenti examine, & inquisitione, fuerant approbata, vel damnata more Conciliorum, nimirum a sessione 8. & deinceps, ut latius docent Joannes Leyau *de Pontificis auctoritate lib.* 3. *fol. mihi* 112. Cajetanus *in opusc. de potest. Papæ & Concilii, cap.* 8. Bellarminus *de Romano Pontifice, lib.* 4. *c.* 6. Turrifcremata *lib.* 2. *cap.* 98. Alio modo decretum illud Concilii Constantiensis exponit Sfortia *in historia Concilii Tridentini*, videlicet decretum illud Concilii Constantiensis justum fuisse pro tempore illo, & occasione schimatum trium Pontificum, Joannis videlicet XXIII. Gregorii XII. & Benedicti XIII. qui pro Pontificibus se gerebant; tunc enim, quia legitimus Pontifex non erat certus, Concilium de illis non certis, sed dubiis Pontificibus sententiam tulit; quia Concilium generale habet auctoritatem jure divino concessam ad tollendum schisma, legitimumque Pontificem declarandum, ut explicat Turrifcremata *lib.* 2. *summæ de Ecclesia, cap.* 99. Cajetanus *tom.* 1. *opusc.* 1. *de auctorit. Papæ, c.* 16. §. *Concilium perfectum*, Valentia 2. 2. *disput.* 2. *q.* 1. *puncto* 7. §. 45. *ad* 6. *argum.* Suarez *lib.* 3. *adversus Regem Angliæ, cap.* 28. *n.* 8. Martha *de jurisdict.* 3. *p. c.* 17. *n.* 7. Salas *de legibus, quæst.* 95. *tractat.* 14. *disputat.* 8. *sect.* 14. *n.* 73. Unde deducit Theophilus *d. t.* 10. *de aurea corona R. Pont. verit.* 6. *ad finem*, idoneam excusationem viri optimi & doctissimi Joannis Charlierii, cognomento Gersonis, cui passim tribuitur, quod statuerit Concilium supra Pontificem, & quod censuerit Pontificem subesse Concilii judicio, ita ut possit per Concilium deturbari, & redigi in ordinem. Scribebat enim Gerso tempore Concilii Constantiensis, quo Ecclesia trium simul Pontificum dubiorum multiplicitate fœde excisa erat, in quo eventu recte Gerso scripsit de Concilii auctoritate supra Pontificem, quamvis extra illum eventum ea Gersonis doctrina nullo modo esset probanda.

20 *Prosequitur eadem solutio.* Nec obstat etiam, quod ex Concilio Basileensi expendebamus; nam respondendum est, Concilium illud, dum Eugenium IV. indubitatum Pontificem deposuit, & Felicem elegit, schismaticum, seditiosum, & nullius momenti fuisse, ut definitum est Concilio Lateran. ultimo, *sess.* 11. nam licet fuisset legitime congregatum a Martino V. eo tamen tempore, quo sententiam in Pontificem protulit, jam a Sedis Apostolicæ obedientia recesserat, ut notat Suarez *l.* 3. *adversus Reg. Angliæ, cap.* 48. *n.* 9. ubi subjungit, Pontificem pro nihilo eam sententiam habuisse, ut traditur eodem Concilio, *sess.* 38. & universam Ecclesiam eum tamquam verum Pastorem coluisse, & Felicem, cognito errore, Eugenio obtemperasse, & demum ipsum Concilium Nicolao V. Eugenii successori se subjecisse, ut constat ex epistola ejusdem Nicolai Concilio affixa, in qua Pontifex solum confirmavit ea, quæ circa beneficia, & censuras Ecclesiasticas Concilium definierat; ea vero, quæ de sua auctoritate supra Pontificem decreverat, nullus unquam Pontifex probavit, ut notat Bellarminus *lib.* 2. *de Conciliis. c. finali versiculo ultimo*: qui *lib.* 3. *de Ecclesia, c.* 36. plura de hoc Concilio adducit. Nec obstat exemplum Marcellini a Concilio Sinuessano depositi; nam ut omittam, ea acta ab aliquo Donatista conficta, & edita, videri post tempora Augustini; ut suspicantur Baronius 2. [illegible] *anno* 302. *n.* 95. Jacobus Gordonus *in chronol. anno* 303. quia cum ea historia communiter in Ecclesia recepta sit, non debet in dubium revocari, ut ipse Baronius admonuit, præsertim cum Nicolaus Papa *in c. nunc autem*, 21. *dist.* ejus meminerit; dicendum credo, ideo potuisse Concilium de ea causa cognoscere, quia Marcellinus de actu infidelitatis accusabatur, cujus rei discussio, atque examen ad Concilium spectat, *cap. si Papa*, 40. *dist.* sed quoniam omnibus constabat Marcellinum metu compulsum Idolis sacrificasse, neque ipsum hæreticum fuisse, aut a fide deviasse, nullus ausus est in eum sententiam proferre, quia prima Sedes non judicatur a quoquam, ut dicitur *in d. cap. nunc autem*: verum quia Marcellinus, qui postea fuit insignis martyr, seipsum damnasse videtur, dicens: *Peccavi coram vobis, & non* [illegible] *esse in ordine sacerdotum* (per quæ verba existimat Bellarminus *tom.* 2. *de Conciliis, cap.* 19. Marcellinum Pontificatui renuntiasse,) Concilium acceptavit renuntiationem, & condemnationem; atque ita Marcellinus non fuit judicatus a Concilio, dum Pontifex mansit; sed postquam se Pontificatu abdicavit. Aliter factum illud exponit Suarez *adversus Regem Angliæ, c.* 18. *n.* [illegible]

21 *Solvuntur ultima fundamenta.* Nec quod de epistola Leonis dicebamus, obstat; nam epistolam illam, non ut continentem ultimam definitivam sententiam, sed instructionem, qua adjuti Episcopi melius judicarent, examinarunt Episcopi Concilii Chalced. Nec etiam obstat, quod de Liberio Papa expendebamus; nam factum illud in augmentum trahi non potest, quia Imperator Constantius, qui eum deposuit, Arrianus erat, & Concilium Smirnense similiter Arrianorum; nec Concilium jussit, sed tantum litteras exhortatorias misit ad Liberium, ut secum pateretur simul Felicem sedere. Tandem non obstat textus *in d. c. sane*; quoniam Dioscorus non fuit B. Petri successor, neque Summus Pontifex, sed Patriarcha Constantinop. ut supra retuli; ideo autem appellatur Romanorum Papa, quia civitas Constantinopolitana nova Roma dicta est, *l.* 1. *C. de privil. urbis Constant. c. Constantinopolitanæ*, 21. *dist.* notat Petrus Gregorius *l.* 15. *syntagm. cap.* 5. *n.* 4. & Papæ nomen apud Græcos non solum Patriarchis, sed etiam Episcopis commune erat, ut colligitur ex Gregorio Turon. *lib.* 2. *histor. Franc. cap.* 27. notavit Petrus Greg. *d. libro* 15: *c.* 2. *numero finali*. Hactenus de potestate Pontificis supra Concilium, non e contra, pro illustratione nostri Paschalis; nec inutilis digressio lectori videbitur, cum in nullo alio hujus voluminis textu nostra catholica sententia expressius doceatur, & decidatur.

22 o *Corpore*.) Dicemus in titulo *de auctoritate & usu pallii*.

p *Daci*.) Plures confundunt Dacos cum Danis, ut notavi *in c.* 2. *de consuet.* quod cum fecisset Piccolus *ubi supra*, affirmat hanc decretalem missam non esse Panormitano Archiepiscopo; nam si esset, frustra Pontifex adduceret exemplum Romanorum ad convincendum Regis & Procerum perfidiam. Legendum igitur est Daci, qui diversi sunt a Danis, ut notavi *in c.* 2. *de consuetudine*; & tunc recte utitur noster Pontifex eorum exemplo; nam cum longius abessent, quam Panormitani a Romana Curia, & nihilominus, ut jurarent obedientiam, Romæ veniebant: quanto ergo magis ipsi Siculi venire recusare non debebant.

23 q *Singulis annis*.) Inter capita juramenti præstandi ab Archiepiscopis tempore receptionis pallii, illud erat, ut limina Apostolorum visitarent, *cap. ego*, §. *ult. de jurejurando*, ubi dicemus: & Episcopi Siculi in hac peregrinatione admodum devoti erant; siquidem singulis annis limina Apostolorum adibant D. Gregorius *l.* 6. *indictione* 15. *epist.* 9.

COMMENTARIUM.

24 *Conclusio refertur, & probatur.* Ex hac Paschalis decretali talis deducitur assertio: *Archiepiscopi & Episcopi debent obedientiam & fidelitatem juramento promittere R. Pontifici*. Probant textus *in c. quamquam*, 23. *dist. cap.* 8. 65. *dist. cap.* 1. *& per totam* 100. *dist. cap. de forma* 22. *q.* 5. *cap. in omnibus, de consecr. dist.* 5. *cap. ego* 4. *cap.* 8. 22. *&* 30. *de jurejurando, c. dudum, el* 2. *hoc tit. c. antiqua, de privileg. c. dilecta, de majorit. & obed. c. cum clerici*; *de v. s. cap.* 1. §. *verum, de statu regul. lib.* 6. *novella* 137. *Justiani, c.* 3. Concilium Carthaginense 4. *can.* 1. Trident. *sess.* 24. *de reform. c.* 12. Mediolanense *lib.* 1. *tit.* 1. Aquilejense *tit.* 1. Rhotomag. *tit. de Episcopis, n.* 29. Illustrant plures relati a Cenedo, & Barbosa *in præsenti*, & *de potestate Episcopi allegat.* 111. *num.* 41. Quibus addendi sunt Baronius *anno* 722. Franciscus Hallerius *de sacris elect. sect.* 6. Solorzanus *l.* 4. *polit. c.* 6. Sausay *in Panoplia Episcop. c. ult.* Anseguisus *in notis ad Capitularia, verbo Fidelitas*, Julius Lavorus *de elect. tit.* 4. *cap.* 22. Petrus Gregorius *de elect. cap.* 19. *n.* 21. Balboa *in d. c. ego* 4. Michael Rousselius *lib.* 2. *histor. cap.* 1. Bosquetus *ad Innocentium lib.* 1. *epist.* 91. Cironis *ad titulum de jurejurando, de feudis, & de auctoritate & usu palli*, Garcia *de beneficiis* 3. *p. c.* 3. Diana *p.* 12. *tract.* 2. *resolutione* 56. Petrus Marcha *lib.* 6. *concord. c.* 3.

25 *Impugnatur tradita assertio.* Sed in hac assertionem insurgi potest sequenti ratiocinio, deducto ex visceribus nostri textus: nam jurare omnino a Deo prohibitum est. Ex veteri Testamento probatur *ex c.* 4. *Oseæ*, ibi: *Non juraveritis, vivit Dominus*. Zachar. *epist.* 1. ibi: *Omnis fur judicabitur, & omnis jurans ex hoc similiter judicabitur*. Ex Testamento novo, *c.* 5. *Matthæi*; ibi: *Audistis quia dictum est antiquis, non perjurabis, reddes autem Domino juramenta tua: ego autem dico vobis, non jurare omnino*. Et statim: *Sit autem sermo vester, non non, est est: quod autem hoc abundantius est, a malo est*. D. Jacob. *epist.* 5. ibi: *Ante omnia fratres mei nolite jurare, neque per cælum, neque per terram, neque aliud quodcumque juramentum*. Quibus auctoritatibus probatur, omnibus fidelibus interdictum esse juramentum; quam prohibitionem jurandi etiam firmarunt Sancti Patres Basilius *homilia in Psalmum* 14. Chrysostomus *homilia* 19. *&* 78. *ad populum*; Clemens Alexandr. *l.* 6. *const. c.* 11. ibi: *Magister noster præcipit, ut neque per verum Deum juraremus, ut sermo noster credibilior ipso jurejurando haberetur*. Tertullian. *de idololatria c.* 11. ibi: *Taceo de perjurio, quando nec jurare quidem licet*. Quæ prohibitio jurandi maxime in Archiepiscopis, Episcopis, & aliis Ecclesiasticis personis adeo viget, ut nulla causa illis liceat jurare, *cap. sacramentum* 2. *q.* 4. Unde legitur in actione prima Conclii Constantinop. contra Eutych. quod cum Patres Concilii cogerentur a Magistratibus jurare, si veræ erant propositiones utriusque partis, Basilius Episcopus respondet: *Hactenus juramentum Episcopis nescimus oblatum, sed est præceptum nobis a Domino non jurandum, nec per cælum, nec per terram*. Et *c. legibus, de juramento calumniæ*, Concilium Tiburiense celebratum anno 868. igitur nec prætextu obedientiæ, aut fidelitatis promittendæ jurare licet Archiepiscopis. Augetur hæc difficultas ex eo, nam Abbates monachorum tenentur obedientiam præstare Episcopis, *cap. ne Dei, de simonia*. Sed apud ipsos invaluit, ut jurare minime cogerentur, ex eo quod regula D. Benedicti jurare prohibitum erat, ut refertur in chronicis Cassian. *lib.* 4. *cap.* 109. ubi monachi excusati fuerunt a juramento obedientiæ præstando Innocentio secundo, quia neque per Evangelium, neque per regulam S. Benedicti fas illis erat jurare. Unde Fulbertus Carnotensis *epist.* 4. existimat a monachis obedientiam esse exigendam, juramenta autem relaxanda, ibi: *Igitur si Abbas Sancti Benedicti de vestro contemptu culpam suam recognoverit, & deinceps subjectionem promiserit, quæ canonice vobis debetur, hortor & suadeo, ut recipiatis; sacramenta vero, & cetera,* [illegible] *mundanam legem pertinent, propter amorem Regis Domini missa faciatis, ut religionem magis, quam ambitionem vos sectari cognoscat*. Referunt Sigonius *de Regno Italiæ, anno* 1137. Rousselius *dicto cap.* 1, *n.* 7.

Qua

26 *De origine hujus juramenti.* Qua difficultate minime obstante defendenda est Paschalis decisio, quæ ut rectius perpendatur, sciendum est Archiepiscopos, & Episcopos teneri suarum consecrationum tempore, antequam manus ei imponantur, juramentum fidelitatis, & obedientiæ facere summo Pontifici; cujus juramenti origo a temporibus Gregorii secundi repetenda est, qui floruit per annum 723. eo enim anno legimus S. Bonifacium juramentum hoc coram Gregorio II. sequenti verborum forma fecisse: *Promitto ego Bonifacius Dei gratia Episcopus, tibi Beate Petre Apostolorum Princeps, Vicarioque tuo, B. Gregorio Papæ, & successoribus ejus, per Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, Trinitatem inseparabilem, & hoc sacratissimum corpus tuum, me omnem fidem & puritatem S. Fidei Catholicæ exhibere, & unitate ejusdem fidei Deo operante persistere, in quo omnis Christianorum salus esse comprobatur sine dubio; nullo modo me contra unitatem communis, & universalis Ecclesiæ, suadente quopiam consentire: sed, ut dixi, fidem & puritatem ei, & prædicto Vicario, atque successoribus ejus per omnia exhibere: sed & si cognovero Antistites contra instituta Sanctorum Patrum conversari, cum his nullam habere communionem, aut conjunctionem; sed magis si prohibere valuero, prohibebo; sin minus, fideliter statim Domino meo Apostolico renuntiabo: quod si, quod absit, contra hujus promissionis meæ seriem aliquid facere quolibet modo, seu ingenio, vel occasione tentavero, reus inveniar in æterno judicio, & ultionem Ananiæ, & Sapphiræ incurram, qui vobis etiam de rebus propriis fraudem facere præsumpserunt. Hunc etiam indiculum sacramenti ego Bonifacius exiguus Episcopus manu propria scripsi, atque ponens supra sacratissimum corpus S. Petri, ita ut præsumptum est, Deo teste & judice, feci sacramentum, quod & conservare promitto.* Referunt Baronius *anno* 723. Surius *in vita S. Bonifacii*, Binius *to.* 3. *Concilior. p.* 2. *in eod. anno*. Inde fluxit consuetudo promittendi fidelitatem sub jurejurando, ut observat Petrus Marcha *lib.* 6. *concord. c.* 7. *ex n.* 6. Similiter temporibus Gregorii VII. legimus occasione schismatis, quod Henricus Imperator in eum excitaverat, primo ab omnibus Episcopis ab schismate redeuntibus, sacramentum prædictum exactum fuisse, & paulatim a ceteris Episcopis idem juramentum emitti cœpit: constat ex Concilio Romano 6. sub Gregorio VII. celebrato, *tom.* 3. *Concil. cap.* 2. ubi Archiepiscopus Aquilejensis in hunc modum juramentum emisit: *Ab hac hora, & in antea fidelis ero B. Petro, & Papæ Gregorio, suisque successoribus, qui per meliores Cardinales intraverint; non ero in consilio, ut vitam, aut membra, aut Papatum perdant, aut capti sint mala exceptione: ad Synodum, ad quam me vocabunt, vel per se, vel per suos nuntios, vel per suas litteras veniam, & canonice obediam; aut si non potero, legatos meos mittam. Papatum Romanum, & Regalia S. Petri adjutor ero ad retinendum, & defendendum, salvo meo ordine: consilium vero, quod mihi crediderit per se, aut per nuntios, sive per litteras, nulli pandam, me sciente, ad eorum damnum: Legatum Romanum eundo, vel redeundo honorifice tractabo & in civitatibus suis adjuvabo, cum invitatus fuero; hæc omnia observabo, nisi quantum sua certa licentia remanserit.* Igitur hoc juramentum progressu temporis ex consuetudine recepta, non solum ab Archiepiscopis tempore susceptionis pallii, & Episcopis ab schismate redeuntibus præstari cœpit, sed præceptum fuit a Paschali II. in Concilio Romano generali, & a Gregorio VII. in dicto Concilio Romano, ut docet Haller. ubi supra *sect.* 7. §. 3. De capitulis hujus juramenti agemus *in dicto c. ego*.

27 *Quibus & a quibus præstetur hoc juramentum.* Secundo sciendum est, prædictum juramentum præstare Archiepiscopos, & Episcopos R. Pontifici, licet olim dum confirmationem petebant, illis obedientiam juramento promitterent; Episcopi enim pollicebantur obedientiam Sedi Metropolitanæ, quod juramentum sponsio dicitur ab Ivone Carnotensi *epist.* 61. ibi: *Timentes rei fieri sponsionis, quam Metropolitanæ Sedi fecimus*. De quo juramento accipiendus est textus *in c. cum dilecti, de major. & obed.* & promittebant se observaturos canones usu receptos, & privilegia Metropolitana, ut constat ex formula 12. quæ extat *tom.* 12. *Concil.* & exponit P. Marcha *lib.* 8. *concord. c.* 3. eo vero juramento ultra fidelitatem, & obedientiam, si a Metropolitano non consecrabatur Episcopus, sed a suffraganeis, spondebat se ut primum posset, Metropolitanam Sedem aditurum, in signum reverentiæ: idem observabatur in Episcopo a Pontifice consecrato, qui Pontifex juri Metropolitano derogare nequibat. Concilium Toletanum 12. *c.* 6. Tarraconense *can.* 5. Exempla extant in Ivone Carnotensi, qui ab Urbano III. consecratus, ad Richerium Senonensem Archiepiscopum missus est, ut obedientiam promitteret, *epist.* 2. *Ivonis*, ibi: *Consecratum ergo eum, salva tuæ Ecclesiæ obedientia, remittentes, dilectionis tuæ dulcedinem postulamus, ut omnis litis fomite consopito, benignitate eum debita complectaris, & ad Ecclesiæ suæ regimen auxilium tuum ei largiaris*. Hodie tamen semper committitur viciniori Episcopo, ut a novo electo recipiat juramentum: quod si decesserit Episcopus ille, cui committebatur juramenti susceptio, alius quilibet potest suscipere, quin bullis Apostolicis adversetur. Similiter etiam fidelitatis juramentum Imperator, Reges, ceterique Principes Catholici Summo Pontifici præstant. *Clementina* 1. *de jurejurando*. De variis Monarchis referunt Polydorus Vergilius *lib.* 15. *histor. Angl.* Heliblogd. *in histor. Sclavorum, c.* 5. & de præstantissimo nostro Rege refert Martha *de jurisdict.* 1. [illegible] *cap.* 26. *n.* 94. & nos dicemus *in cap. venerabilem, hoc tit.* Similiter etiam hoc juramentum præstant Abbates, & Abbatissæ Episcopo, *c. ne Dei, de simonia*, Innocentius III. *l.* 15. *epist.* 227. & Clerici beneficia parrochialia possidentes, *c. quamquam, dist.* 23. Concilium Tridentinum *sess.* 24. *de reformat. cap.* 12. & in aliquibus religionibus, ut D. Benedicti, & Carmelitarum, Prælati inferiores suo Generali præstant hoc juramentum, Tamburinus *de jure Abbatum tom.* 1. *disput.* 8. Garcia *tom.* 2. *politicæ, difficult.* 7. *dub.* 7. Cardinales vero Romanæ Ecclesiæ non tenentur hoc juramentum facere, cum sint membra ipsius capitis.

28 *Traditur ratio decidendi.* Ex quibus apparet vera decidendi ratio ad nostrum textum; nam cum Paschalis temporibus jam observatum esset, ut Archiepiscopi, & Episcopi a schismate redeuntes, vel noviter, electi, præstarent juramentum fidelitatis, & obedientiæ Summo Pontifici, juste Paschalis per Apocrisiarios ab Archiepiscopo Panormitano hoc juramentum exigebat, cum jam alii Archiepiscopi illud præstitissent temporibus Urbani II. & Gregorii VII. Et Alexander III. inita cum Federico pace, non ante Archiepiscopis, qui partes Imperatoris sequebantur, pallium concessit, quam iidem juramentum præstitissent, ut refert Albertus Stad. *in chron. anno* 1179. Accedit, nam Archiepiscopi, qui de D. Petri corpore insignia, hoc est pallium plenitudinis potestatis accipiunt, debent obendentiores seipsi Sedi exhibere: unde ajebat S. Bonifacius *epist. ad Gubertum*: *Major nobis solicitudo Ecclesiarum, & cura populorum propter pallia credita, & recepta, quam ceteris Episcopis incumbit*. Deinde facit alia ratio a Pontifice nostro perpensa; nam quælibet Domini nostri actio debet esse vitæ nostræ instructio; sed Christus, qui summam potestatem D. Petro concessit, eam conditionem apposuit, *Si diligis me, pasce oves meas*: ergo & Pontifex, cum plenitudinem potestatis per pallium tradit, potest eam conditionem apponere, *Si fidelis & obediens Romanæ Sedi erit*.

29 *Dissolvitur dubitandi ratio.* Nec obstat dubitandi ratio supra adducta; nam licet illis auctoritatibus moti Albanenses, Chatari, & alii impii Hæresiarchæ, quos refert, & refellit Castro *adversus hæreses, verbo Juramentum, hæresi* 1. asseruerunt juramentum adeo esse intrinsece malum, ut nunquam Christianis liceat eo uti; tamen certum est, non omne juramentum esse illicitum, aut prohibitum, quod probatur auctoritatibus sacræ Paginæ. *Deuteron. cap.* 6. *&* 10. ibi: *Dominum tuum timebis, & illi soli servies, ac per nomen illius jurabis*. *Psalmo* 62. ibi: *Laudabuntur omnes qui jurant in eo*. Testimoniis juris nostri probatur ex tota causa 22. *q.* 5. Exemplis etiam id suadetur; nam frequenter Prophetæ utuntur illa formula juramenti, *Vivit Dominus*: & D. Paulus pluribus in locis, 1. *ad Roman.* ibi: *Testis enim mihi est Deus*: ad Corinth. *versic.* 1. ibi: *Ego autem tantum Deum invoco in animam meam*: & 2. *ad Timoth. c.* 4. *testificor coram Christo Jesu Domino nostro*. Sanctorum Patrum sententiis etiam id probatur, relatis ab Innocentio *in c. etsi Christus, de jurejurando*, D. Augustino *lib.* 10. *contra Faustum, c.* 23. Isidor. *l.* 2. *sentent. c.* 31. ibi, *Non est contra præceptum Dei jurare; sed dum usum jurandi facimus, perjurii crimen incurrimus*. Firmatur etiam hæc sententia ex consuetudine Ecclesiæ universalis; nam sæpe in sacris canonibus exiguntur juramenta, ut in judiciis, in testibus, *c.* 1. *de testibus*: in auctore jurante de calumnia, *c.* 1. *de juramento calumniæ*: in purgatione canonica, *c.* 1. *de purgatione*: in abjuranda hæresi, & aliis actibus; quæ omnia juramenta sunt, *c. ut noveritis*, 22. *q.* 1. Nec obstant testimonia pro ratione dubitandi adducta, nam auctoritates Testamenti veteris procedunt in juramentis præstitis a Judæis per Angelos, per cælum, & terram, quæ ab illis usitabantur: nec locus D. Matthæi refragatur; cui satisfacit Suarez *de religione t.* 2. *tit. de juramento, c.* 2. qui asserit, ibi non prohiberi juramentum utcumque, sed frequentiam jurandi, ne ex facilitate ad consuetudinem, & ex consuetudine ad perjurium descendatur. Nec locus D. Jacobi pro hæreticos facit, qui eodem modo intelligendus est. Similiter pro eis non facit locus Oseæ; nam ibi Dominus non prohibet fidelibus jurare per Deum; sed illis, qui ad cultum Idolorum deviaverunt, prohibet ne jurent per Deum vivum, ne majus idololatriæ crimen perpetrarent; nam ita jurando, intendebant jurare per idolum, quem colebant, & ideo profitebantur idolum esse Deum, ita Theodoretus & Lyra *ibi*. Nec tandem Sanctorum Patrum & Conciliorum decreta adversantur; nam procedunt in jurantibus absque necessitate: prohibent enim Patres juramentum voluntarium, cum necessitas non exposcit; tunc enim jurari non debet: at noster textus procedit in casu, quo juramentum necessarium est, ut docet Cironius *ad titulum de jurejurando*. Nec augmentum difficultatis obstat; deductum ex usu & consuetudine monachorum; nam licet legamus in dicto chronico Cassineos ea frivola [illegible] excusatione aliquando obedientiæ jugum aversatos fuisse, tamen eam, & alias excusationes rejecit Innocentius III. in epistola ad eos missa, quæ extat *in c. etsi Christus, de jurejurando*: unde cessavit superstitio, & semper juramento obedientiam promittunt suis Prælatis, aut Episcopis diœcesanis, ut tradit Tamburinus *dicto tit.* 1. [illegible] 8.

30 *Exponitur c. ult. de regul. jur.* Sed superiori assertioni primo opponitur textus *in c. ult. de regulis juris*, in illis verbis: *Indignum est, & a Romanæ Ecclesiæ consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur*. Ex quibus aperte constat, nec pro pallio, aut consecratione recipiendis licere homagium facere, hoc est juramentum fidelitatis præstare; homagium enim facere, est jurare fidelitatem, & eam promittere, Verrucius *in Verbis feudalibus, verbo Homagium*. Meursius *eodem verbo*, Zerda *in adversariis, c.* 77. Vossius *de vitiis sermonum, l.* 3. *cap.* 14. Juretus *ad Innocentium l.* 3. *epist.* 77. Solorzanus *lib.* 3. *polit. cap.* 25. igitur non recte asserimus, Archiepiscopum teneri, dum pallium recipit, obedientiam, & fidelitatem promittere. Huic difficultati satisfaciendum est asserendo, promittere fidelitatem, & obedientiam jurare R. Pontifici, non esse homagium facere; nam homagium maximum subjectionis signum est, illud enim flexis genibus

nibus vassalli faciunt Domino feudi, his verbis: *Ego N. juro homagium tibi Domino, ut amodo sim homo ligius vester contra omnem hominem, qui potest vivere.* Unde cum nullus similem debeat facere subjectionem Episcopo suo, decidit in eo textu homagium pro spiritualibus fieri non debere, quod probatur *in c. ex diligenti*, ubi dicemus, *de simonia*: quæ solutio maxime juvatur, si observetur, textum *in d. c. finali*, esse deductum *ex c. 2. de excessibus Prælat. in 2. colleit.* ubi agitur de Episcopo, qui volebat Archidiaconum Ecclesiæ facere hominem ligium; quod Cælestinus III. decrevit fieri non debere, cum homagium facere pro spiritualibus omni jure sit prohibitum. Aliter Cironius exponit textum illum ad titulum de feudis.

31 Explicatur can. 23. Concil. Cabilon. 2.

Secundo refragatur Concilium Cabilonense 2. *can.* 23. in illis verbis: *Dictum est de quibusdam fratribus, quod eos, quos ordinaturi sunt, jurare cogant, quod digni sint, & contra canones non sint facturi, & obedientes sint Episcopo, qui eos ordinat, & Ecclesiæ in qua ordinantur: hoc juramentum, quia periculosum est, inde inhibendum statuimus.* Ex quibus verbis expresse colligitur, ab ordinandis juramentum obedientiæ, & fidelitatis exigi non debere, ne perjurii occasio præsetur: igitur similiter Archiepiscopi tempore receptionis pallii, non debent compelli obedientiam, & fidelitatem jurare. Difficilior redditur Cabilon. Concilii canon ex eo, quod certum est, ordinandum tempore suæ ordinationis teneri jurare, quæ in eo continentur: primo canonum observantiam, *c. quamquam*, 23. *dist.* obedientiam Episcopo, ut constat *ex c. quod super, de majorit. & obed. c. cum Clericis* 19. *de v. s.* ubi jurantem hac formula: *Ego talis ab hac hora in antea fidelisero & obediens Placentinæ Ecclesiæ, & Domino meo Episcopo*; obstringi juramento respondet Innocentius III. Plura in hac parte Hallierius *dicta sect.* 7. *fol.* 248. Hujus canonis difficultati duplici modo satisfieri potest. Primo asserendo, simplicem sacerdotem beneficium parochiale non habentem, neutiquam teneri obedientiam, & fidelitatem Episcopo suo promittere, *c. nullus, de jurejurando*, de cujus conciliatione *cum dicto c. quamquam, & dicto c. Clericis*, latius in ejus commentario agemus: unde cum textus *in d. canone* 13. loquatur de sacerdotibus simplicibus, ideo asseritur, eos cogendos non esse prædictum juramentum præstare. Secundo etiam modo satisfieri potest asserendo, eo canone non obedientiæ promissionem inhiberi, sed illam universalem, & absolutam canonum observandorum pollicitationem, quod juramentum periculosum est, cum perjuriis frequentiores præbeat occasiones. Unde juste Patres de cetero illud exigi prohibuerunt: videnda sunt, quæ adduximus *in d. c. nullus*, quæ nunc omittimus, ne eadem sæpius inculcando, & molestiam lectoribus inferamus, & volumen ultra votum excrescat.

32 Adducitur cap. optatum, 100. dist.

Ex nostra decisione facile lucem accipit textus *in c. optatum*, 100. *dist.* ubi Joannes II. ideo se pallium denegare affirmat, quia illud petens nullam fecerat, aut emiserat fidei professionem, obedientiamque promiserat; nam cum per pallium plenitudo potestatis concedatur, juste ab Archiepiscopis exigitur fidei, obedientiæque professio; quod magnopere convenit nostræ decisioni. Illud autem perdificile est, quod ex ultimis verbis ipsius textus deducitur, videlicet per procuratorem hoc juramentum præstari posse, cum juramentum sit personale, & sic per alium emitti non valeat: quare Archiepiscopum, vel Episcopum non posse fidem profiteri, aut obedientiam promittere per alium, defendunt Gonzalez *ad regul.* 8. *Cancell.* §. 7. *n.* 169. Gratianus *discept. forens. c.* 165. *n.* 22. & ita sæpius decrevisse sacram Cardinalium congregationem, referunt Garcia *de beneficiis* 3. *p. cap.* 3. Sigismundus *de elect. dubio* 50. Solorzanus *lib.* 4. *polit. c.* 6. Diana *p.* 12. *tract.* 1. *resolut.* 57. Sed adhuc contrariam sententiam, videlicet hoc juramentum præstari posse per procuratorem, docuerunt Sanchez *lib.* 2. *summæ, c.* 5. *n.* 7. Tamburinus *d. disp.* 8. *quæst.* 3. *n.* 11. Azor *p.* 2. *lib.* 7. *c.* 26. Barbosa *de potest. Episcop. allegat.* 51. *n.* 20. & *in remiss. Concilii Trident. sess.* 24. *c.* 12. moti auctoritate textus *in d. cap. optatum, & in c. unico*, §. *verum, de statu regul. lib.* 6. ubi consentiente domino feudi, potest vassallus juramentum fidelitatis per procuratorem præstare. Faciunt etiam textus *in c. tibi domino*, 63. *dist.* ubi Glossa *verbo Jurare, cap. mutuentes* 17. *qu.* 4. & alii adducti a Tuscho *littera I, conclusione* 530. & 537. Feliciano Vega *in c. Pastoralis, de judiciis*, ubi docetur, in causibus, in quibus præstari debet juramentum, posse præstari per procuratorem: qua opinione retenta, non obstant contrariæ sententiæ fundamenta; nam licet juramentum sit actus personalis; non tamen ita est personalissimus, ut per alium præstari non possit, cum matrimonium sit actus personalis, & tamen per procuratorem celebrari possit, *c. finali, de procurat. lib.* 6. ubi plura D. Josephus Vela, & Doctor Bajo-Arroyo: & sicut in conjugio celebrando procurator vicem gerit contrahentis, dum se ejus nomine contrahere affirmat, ita in juramento procurator dominum sacramento obligat, dum ejus nomine jurat. Hodie tamen nullo modo potest Episcopus fidei professionem facere, aut juramentum fidelitatis emittere per procuratorem, ut resolvit Solorzanus *ubi supra*.

33 Opponitur c. legebatur de majorit. & obed.

Tandem supra traditæ assertioni obstat Leo Magnus relatus *in c. legebatur, de majorit. & obed.* in illis verbis: *Legebatur in litteris tuis, quod frater Atticus chartulam de obedientia sponsione conscripserat, in qua signum prodebatur injuriæ.* Ex quibus deducitur, non licere absque injuriæ nota obedientiæ sponsionem accipere ab Episcopis, seu aliis Ecclesiasticis Prælatis: ergo Episcopi non tenentur juramento promittere fidelitatem, & obedientiam R. Pontifici. Difficultatem agnovit Glossa ibi, & varias solutiones adduxit, quibus omissis dicendum est cum Petro Marcha *l.* 6. *concord. c.* 3. anno nimirum 459. tempore Leonis I. sponsionem hanc, sive juramentum fidelitatis, ut sequens ætas vocavit, nondum fuisse usu receptam, & postea invaluisse adeo, ut in professione fidei, quam Episcopi tempore suæ consecrationis emittebant, in primis mentio fieret Metropolitani, cui ipsi pollicebantur se obedientiam, & reverentiam in canonibus, & decretis Sedis Apostolicæ contentam observaturos; & insuper privilegia, quæ secundum eosdem canones, & decreta Metropolitanis debebantur, nulla mentione facta Sedis Apostolicæ, ut probat Marcha *ubi supra*, & deducitur ex libello quorumdam Episcoporum Aquilejensium, oblato Imperatori Mauritio, quem refert Baronius *anno* 590. *n.* 41. ibi: *Suggerimus, pie Dominator, quia tempore ordinationis nostræ unusquisque sacerdos in sancta Sede Aquilejensi cautionem scriptis emittimus studiose de fide ordinatoris nostri, & nos fidem integram sanctæ Reipublicæ servaturos.* Itaque hæc illorum professio fidei continebat, sequuturos se exemplum, & auctoritatem Metropolitani in damnandis hæresibus, & pro canonum executione; ac præterea servaturos integram fidem, quæ reipublicæ, idest Imperatoribus debetur: postea tamen introductum fuit, ut cum Episcopi fidei professionem emitterent, simul obedientiam promitterent Pontifici; juxta quam temporum distinctionem accipiendus est præsens textus, necnon alii supra citati.

C A P U T V.

Alexander III. a *Joanni Presbytero Cardinali, & Apostolicæ Sedis Legato.*

QUia diligentia tua requisivit, an electionem electi, qui *b* abjurato schismate ad unitatem Ecclesiæ rediit, debeas confirmare: duximus respondendum, quod si a schismatico nullum *c* Ordinem susceperit, & ejus electio secundum formam canonum fuerit celebrata, eum (dummodo alia non impediant) dispensative permittimus *d* confirmari. Mandantes ut eum facias a Catholicis Episcopis *e* Suffraganeis Aquilejensis Ecclesiæ in Episcopum *f* ordinari, salva debita justitia, & reverentia ejusdem Ecclesiæ, cum ad catholicam *g* redierit unitatem.

N O T Æ.

a *Joanni.*) Legendum est, *Joanni Neapolitano Presbytero Cardinali Basilicæ duodecim Apostolorum, Apostolicæ Sedis Legato*; quo modo legitur post Concilium Lateranense *p.* 40. *de elect. c.* 2. Ipse enim Joannes cum aliis legationis officio fungebatur temporibus hujus schismatis. Dicitur Presbyter non alicujus tituli, sed Basilicæ Apostolorum, quia illius Basilicæ Cardinales specialiter appellantur Cardinales Basilicæ, absque titulo, ut notavit Cohelius *in notis. Cardinal. c.* 6. Antequam hujus textus interpretationem aggrediamur, repetenda est historia hujus schismatis ex scriptoribus illius sæculi, unde veram lucem accipiet præsens Alexandri decisio. Adriano IV. defuncto, Cardinales Episcopi, ut illi successorem designarent, pridie nonas Septembris, anno salutis nostræ 1150. in Ecclesia B. Petri convenerunt, & per trium dierum spatium de electione, sicut moris erat, pertractantes, vigintitres Cardinales Rolandum Presbyterum Cardinalem tituli S. Marci, & Apostolicæ Sedis Cancellarium, patria Senensem, assentientibus Clero & populo, in Pontificem elegerunt, atque nomine Alexandri III. salutarunt: tres vero Cardinales Octavianum tituli S. Cæciliæ elegerunt; unde favente Imperatore Friderico gravissimam in Ecclesia ortum est schisma, ordine 21. licet alii 12. alii 27. appellent: duravit fere per viginti annos; nam Octavianus confirmatus in Concilio Papiæ, sub nomine Victoris III. receptus fuit a pluribus Prælatis Galliæ, Ungariæ, & Bohemiæ; imo & defuncto Victore, suffecti fuerunt Callixtus, & Innocentius, ex quibus ille sponte, iste coacte renuntiavit, ut referunt Baronius, & Coriolanus *in d. anno* 1150. Petr. Gregorius *de electi. cap.* 11. *n.* 33. Michael Rousselius *lib.* 2. *histor. Pontif. jurisd. cap.* 9. *n.* 50. Radeucius *de gestis Frider. lib.* 2. *cap.* 50. 51. 54. 56. & 66. & alii apud Florentem *in hoc tit.* de quo schismate agitur in præsenti textu, *in cap. seq.* & *in cap.* 1. *de schismaticis*. Schisma hoc etiam late narrat novus Notator Petri Blesensis *in ep.* 17.

b *abjurato schismate.*) Plures schismatici hujus schismatis, illud abjurarunt in ipso Concilio Lateranensi sub Alex. III. celebrato anno 1179. sub hac forma: *Ego N. anathematizo, & refuso omnem hæresim extollentem se adversus sanctam Romanam Ecclesiam Catholicam, præcipue vero schisma Octaviani, Guidonis, & Joannis, & ordinationes eorum irritas judico, & eis contradico, & modo, & in antea me obediturum juro, & promitto fidelitatem S. R. Ecclesiæ, & Domino meo Alexandro, & successoribus ejus juste intrantibus; ipsique serviam absque omni malo ingenio contra omnem hominem, secundum ordinem meum. Consilia ejus, quæ mihi scripto certo mandaverit, vel ipse commiserit, nulli*

nulli hominum prodam, nec etiam pro periculo corporis, neque membrorum. Legatum Ecclesiæ Romanæ honorabo, & ducam, & reducam, & juvabo expensis. Sic me Deus adjuvet, & hæ sanctæ Evangelia. Referunt Baronius *in prædicto anno*, & ex eo Spondanus *num.* 4. Alia abjurationis forma refertur *in cap. quotiens* 1. *quæst.* 7.

3 c *Ordinem.*) De ordinatis ab schismaticis agemus *in c.* 1. *de schisma.* In præsenti tantum declarantur irritæ ordinationes factæ ab Octaviano, ut etiam declaravit Concilium Lateranense sub Innocentio II. nullas a Petro Leone pseudo-pontifice factas; idemque aliud Lateranense sub Callixto II. circa ordinationes Burdini pseudo-papæ statuit.

4 d *Confirmari.*) Legatus enim ex speciali commissione potest electiones confirmare, *c. si Abbatem, de elect. lib.* 6.

5 e *Suffraganeis.*) Archiepiscopus debet Episcopos consecrare cum Suffraganeis: sed quia in nostro casu erat schismaticus, ipsi suffraganei tantum poterant illum consecrare. Dicemus *in cap. si Archiepiscopus* 6. *de tempor. ordin.*

6 f *Ordinari.*) Licet verbum, *ordinari*, sive ut apud Græcos, χειροτονία, aliquando accipiatur pro electione Episcopi, quæ fiebat tribus Episcopis præsentibus, *c. non licet*, 63. *dist.* Cironius *in nostrum tit.* tamen in præsenti accipitur pro consecratione, ut *in d. cap.* 6. *de tempor. ordin.* Cum enim in nostro textu jam præcederent electio & confirmatio, sequi debebat consecratio.

7 g *Redierit.*) Aquilejensis enim Patriarcha, Peregrinus dictus, subscripsit electioni Octaviani in gratiam Imperatoris, ut refert Baronius *anno* 1160. *cap.* 4.

COMMENTARIUM.

8 Conclusio traditur, & probatur.

EX hac Alexandri epistola talis deprimitur assertio: *Abjurans schisma, dispensative potest eligi.* Probat textus *in c. nos consuetudinem*, 12. *d. ist. cap.* 1. *cap. salubberrimum* 7. *quæst.* 1. *cap. pudenda, cap. ipsa pietas*, 24. *quæst.* 1. *c.* 1. & 2. *de schismat.* Urbanus II. *in Concilio Placentino, can.* 11. Concilium Cæsaraugustanum II. *can.* 1. Illustrant Sanchez *lib.* 2. *summæ, cap.* 36. *num.* 18. Garcia *de benefic. p.* 11. *cap.* 10. §. 1. *n.* 161. Azor *t.* 1. *instit. lib.* 8. *cap.* 20. *qu.* 6. Penna *in direct. Inquisit.* 2. *p. cap.* 48. *comment.* 73. Suarez *de censuris, disp.* 43. *sect.* 2. Acunna *in cap. Catinensi* 17. 61. *distinct.* Petrus Gregorius *de elect. cap.* 8. *nu.* 17. Corrasius *de benefic. cap.* 6. *num.* 17. Lambertinus *de jurepatr.* 1. *parte, lib.* 2. *qu.* 9. *art.* 8. Majolus *de irregularit. lib.* 5. *c.* 46. *n.* 4. Ugolinus *eod. tract. c.* 36. §. 3. *n.* 7. Gibalinus *eod. tr. c.* 5. *dub.* 2. Julius Lavorus *de elect. c.* 16. *nu.* 98. Corvinus *in Jus Canon. lib.* 2. *aphorism. tit.* 8.

9 Impugnatur tradita assertio.

Sed contra hanc assertionem ita pro dubitandi ratione insurgo. Certum est de fide, peccatorem per pœnitentiam exuere veterem hominem, & alium ab antiquo considerari, *cap. ferrum* 54. *dist.* 18. ibi: *Non ergo in eo debet despici quod fuit, quia jam incipit esse quod non fuit*; adeo ut pristinum statum per peccatum amissum recuperet, *c. cum reminiscitur* 32. *q.* 1. *c. præceptum* 32. *q.* 5. *c. cum ex adverso*, 50. *dist.* Unde clericos per pœnitentiam reconciliatos veterem gradum recuperare deciditur *in c. contumaces, c. si quis presbyter, c. bene, c. Saterdos*, 50. *dist.* & ad ulteriores gradus posse ascendere, variis auctoritatibus, & exemplis probat Gratianus *in c. Joannes, cum seq.* 50. *dist.* etiamsi in hæresim prolapsi fuerint, dum tamen eam abjuraverint, *c. ponderet*, & *seq.* 50. *dist.* igitur abjurans schisma, veluti novus homo, absque ulla dispensatione potest non solum ad veterem redire gradum, verum, & ad altiorem ascendere. Accedit, nam cum conceditur officium, concedi etiam debet beneficium, *c. ex litteris, de excess. Prælat.* Sed abjurans schisma, capax est officii; siquidem pristinum gradum retinet, & ad altiorem ascendere valet, quia irregularis non manet, ut contra Speculatorem, & alios probant Sanch. *in summa, lib.* 2. *c.* 36. *n. fin.* Suarez *de censur. disp.* 43. *sect.* 2. *n.* 7. Gibal. *ubi supr. c.* 5. *dub.* 2. igitur ipse capax est absque ulla dispensatione beneficii, Episcopatus, vel alterius dignitatis Ecclesiasticæ. Tandem facit & illud, nam pœnitens peracta pœnitentia dicitur dispensatus quoad omnia a jure, ut probant Tiberius Decian. *lib.* 5. *tr. crim. c.* 54. *n.* 16. Acunna *in c. si post* 12. 50. *dist.* igitur si schismaticus, eo quod pœnituit, & schisma abjuravit, dispensatus est a jure, non eget nova hominis dispensatione ad beneficia obtinenda.

10 Traditur decidendi ratio.

Qua dubitandi ratione minime obstante, præsens assertio vera est, cujus rationem ut percipiamus, omissis schismatis etymologia, definitione, & pœnis, de quibus agemus *in c.* 1. *de schismaticis*, sciendum est schismaticos, utpote Ecclesiæ corpus lacerantes, ut appellantur *in c. advocavit, c. ubi*, 24. *q.* 1. omnem potestatem in rebus ecclesiasticis amittere, quia extra Ecclesiam sunt, *c. didicimus* 31. 25. *q.* 1. *c. alienationis* 12. *q.* 2. *c.* 1. *de schismat.* unde nec eligi, nec eligere ad officium ecclesiasticum posse, probatur *ex d. c.* 1. imo a gradu, & dignitate eos dejici, probatur *ex c. subdiaconus* 40. *c. qui contra* 24. *q.* 1. & ipso jure excommunicantur illi, *c. de Liguribus*, 22. *qu.* 1. & si non resipiscant, pœna despositionis puniuntur, *c. in nomine*, 23. *dist.* & laici sunt, nobilitate privantur, atque Principibus sæcularibus traduntur puniendi, *d. cap. de Liguribus*, & aliis pœnis plectuntur, de quibus agunt Turriscremata *in Summa Ecclesiæ, p.* 1. *c.* 8. Petrus Gregorius *lib.* 2. *partit. tit.* 7. Deinde sciendum est, quod ad hoc ut electio Episcopi, vel similis Prælati Ecclesiastici valida fit, debet fieri de eo, qui non habet impedimentum canonicum, ut sunt irregulares, *c. is cui* 15. *de sent. excommun.* falsarii litterarum Apostolicarum, *cap. ad falsariorum, de crim. falsi*; sacrilegi, *cap. venerabilem, hoc tit.* usurarii, *cap. inter, de excess. Prælat.* excommunicatione majori ligati, *cap. postulasti* 7. *de elect. excom.* interdicti *cap. cum inter R. de consuetud. cap.* 1. *de postul. Prælat.* suspensi, *cap. cum dilectus* 8. *de consuet.* perjuri, *cap. querelam, de jurejur.* publici aleatores, *d. c. inter, de excess. Prælat.* & alii quos enumerant Pet. Gregor. *de elect. c.* 9. Jul. Lavorus *ubi sup.* ex quibus jam cognoscitur vera nostri textus decidendi ratio; nam cum non possit eligi ad dignitatem ecclesiasticam ille, qui impedimentum ecclesiasticum habet; & schismaticus adeo ineligibilis per schisma reddatur, ut non possit amplius in Ecclesia ministrare sine dispensatione, *cap. fin. de tempor. ordin.* ideo tam ad Episcopum, quam ad alias dignitates Ecclesiasticas eligi non valet: sed cum hæc prohibitio, seu pœna sit tantum juris ecclesiastici, ab Ecclesia imposita, & in his omnibus quæ a jure ecclesiastico introducta sunt, Pontifex valeat dispensare, *cap. proposuit, de concess. prab.* ideo si cum schismatico dispensetur, poterit in Episcopum, vel Ecclesiæ Prælatum eligi.

11 Dissolvitur dubitandi ratio.

Nec obstat ratio dubitandi supra adducta; nam procedit in peccatis occultis, ubi per pœnitentiam totum expiatur delictum: at schisma est peccatum publicum, & notorium, ex quo etiam post absolutionem, & pœnitentiam remanet quædam infamia, quæ impedit etiam per pœnitentiam reconciliatum eligi ad dignitates ecclesiasticas. Nec augmentum difficultatis obstat; nam ut supra *in dicto cap. ex litteris*, animadvertimus, plerumque juxta disciplinam ecclesiasticam conceditur officium, denegato beneficio; nunquam tamen e contra conceditur beneficium denegato officio. Nec tandem augmentum ultimum refragatur; nam ut docet Acunna *ubi supra*, illud procedit jure antiquo, quando multa denegabantur, quæ postea concessa fuerunt.

12 Exponitur c. Nos, 12. dist.

Sed superiori assertioni adversatur textus *in cap. nos consuetudinem*, 12. *distinct.* ubi cum Episcopi Numidiæ petiissent a prædecessore Gregorii per Hilarium Chartularium S. R. E. servari omnes consuetudines, quæ ab ipso Phocii tempore in electionibus sacris vetustas longa servaverat. Respondet Gregorius, omnes consuetudines, quæ fidei Catholicæ contrariæ non essent, inviolatas permanere debere, *Exceptis* (inquit) *his quæ ex Donatistis ad Episcopum pervenimus, quos provehi ad Primatus dignitatem, etiam cum ordo eos ad locum eumdem deferat, modis omnibus prohibemus: sufficiat autem illis commissa sibi plebis tantummodo curam gerere, non autem illos Antistites, quos Catholica fides in Ecclesia sinu edocuit, & genuit, ad obtinendi culmen primatus anteire.* Ex quibus verbis expresse deducitur, non licere illis, qui schisma abjurarunt, ascendere ad altiorem gradum, etiamsi illis permittatur in antiquo ministrare: ergo non recte asseritur in nostro textu, post abjurationem schismatis schismaticum posse eligi in Episcopum. Huic difficultati respondendum est, textum illum procedere non præmissa dispensatione; nam sola abjuratio schismatis non reddit schismaticum habilem ad dignitates ecclesiasticas, sed sequuta dispensatione redditur eligibilis, ut in nostro textu docetur: notat Gibalinus *de irregul. cap.* 5. *dub.* 1.

13 Exponitur pudenda 24. q. 1.

Secundo opponitur textus *in cap. pudenda*, 22. *quæst.* 1. ubi asseritur, consuetudinem diutius observatam fuisse inter Aquilejensem Patriarcham, & Archiepiscopum Mediolanensem, ut unus alterum consecraret; & cum ambo in schisma pervenissent, unus ab alio consecrationem accepit: quæstionis fuit, utrum rite esset consecratus? Et respondet Pelagius Papa, illum potius execratum, quam consecratum dici debere, cum ab schismatico, & non observata veteri consuetudine esset consecratus: quod idem decrevit Pontifex in casu contrario, si non schismaticus consecretur ab schismatico. Igitur qui in schisma inciderunt, perpetuo ineligibiles manent. Huic decisioni respondendum est in eo textu tempore consecrationis durasse schisma, nec fuisse abjuratum, tam a consecrante, quam a consecrato: unde recte ait Pelagius, quod sicut a Catholico Catholicus ordinatus dicitur consecratus, ita ab schismatico schismaticus consecratus, dicitur execratus, idest non rite consecratus, ut notavit Marcellus Donatus *in notis ad Suston. in Cæsare, cap.* 20. *tom.* 6. *Thesauri Critici*.

C A P U T VI.

Idem *in Concilio* a *Lateranensi.*

LIcet de evitanda discordia in electione Romani Pontificis manifesta satis a prædecessoribus nostris *b* constituta manaverint; quia tamen sæpe post illa per improbæ ambitionis audaciam passa est Ecclesia *c* scissuram, nos etiam ad malum hoc evitandum, de *d* consilio fratrum nostrorum, & sacri approbatione Concilii, aliquid decrevimus adjungendum. Statuimus ergo ut si forte (inimico homine superseminante zizaniam) inter Cardinales de substituendo Summo Pontifice non poterit esse plena concordia, & duabus *e* partibus concordantibus, pars tertia con-